

บทที่ 2

แนวคิดเศรษฐศาสตร์ยุคกรีก

1. ความนำ

การศึกษาแนวคิดทางเศรษฐศาสตร์ยุคกรีก จะเริ่มศึกษาประมาณ 800 ปีก่อนคริสตกาล ที่ก่อนหน้านั้นสังคมมนุษย์ชาติเป็นสังคมชนเผ่า(tribal society) ที่สภาพเศรษฐกิจและสังคมไม่สลับซับซ้อนมากนัก ในทางเศรษฐกิจ การผลิตเป็นการผลิตแบบเพียงพอ (self-sufficient economy) ล่วงมาถึงยุคเปลี่ยนถ่ายหรือส่งผ่านทางเศรษฐกิจ (economic transformation) ซึ่งเป็นช่วงเวลาประมาณ 800 ปีก่อนคริสตกาล เป็นยุคสมัยที่ราชวงศ์ฮีบรู (Hebrew monarchy) ได้ถือกำเนิดขึ้นสภาพเศรษฐกิจและสังคมมีความสลับซับซ้อนมากขึ้น ทำให้เกิดแนวคิดและคำสอนเพื่อต่อต้านสภาพปัญหาเศรษฐกิจและสังคมดังกล่าว ที่เรียกว่า “ลัทธิคำสอนของนักปฏิวัติคำสอนหรือนักสอนศาสนานอกกรีต (the prophetic revolts)” ที่ถือเป็นแนวคำสอนหัวก้าวหน้าด้านสังคม เป็นคำสอนที่ระณามความเหลวแหลกของสังคม การกดขี่ขูดรีดชนชั้นที่อ่อนแอกว่า การขูดรีดดอกเบี้ย (usury) จากเงินกู้ เพราะผู้ที่ไม่สามารถชำระหนี้เงินกู้จะถูกยึดตัวมาเป็นทาส เจ้าหนี้ สังคมจึงเต็มไปด้วยผู้ยากไร้และมวลาทาส ยุคนี้จึงถือเป็นยุคเริ่มต้นของการเปลี่ยนถ่ายหรือส่งผ่านทางเศรษฐกิจ (economic transformation) นับแต่บัดนั้นเป็นต้นมาจนถึงปัจจุบัน

ช่วงเวลาแห่งการเปลี่ยนถ่ายหรือส่งผ่านทางเศรษฐกิจ (economic transformation) นี้เอง นครรัฐกรีก (Greek city states) ก็ถือกำเนิดขึ้น จากสภาพปัญหาเศรษฐกิจและสังคมที่สับสนวุ่นวาย ทำให้เกิดนักปราชญ์ราชบัณฑิตมากมายที่นำเสนอหลักการด้าน สังคม เศรษฐกิจและการเมืองเพื่อเยียวยาปัญหาสังคมที่เหลวแหลกในขณะนั้น ขณะเดียวกันก็ทำให้เห็นพัฒนาการทางเศรษฐกิจและสังคม ระบบเศรษฐกิจเปลี่ยนแปลงจากระบบเศรษฐกิจที่เรียบง่าย ไปสู่ระบบเศรษฐกิจที่สลับซับซ้อนเพิ่มมากขึ้น นักปราชญ์ราชบัณฑิตกรีก เช่น ซอคราติส ซีโนฟอน พลาโต อริสโตเติล และลัทธิปรัชญาต่างๆ ต่างค้นหารูปแบบของสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองที่เหมาะสมเพื่อ

2. สภาพเศรษฐกิจและสังคมก่อนยุคนครรัฐกรีก

จากหลักฐานทางสังคมวิทยาและมานุษยวิทยาพอจะทำให้ทราบว่ “นครรัฐกรีก (Greek city states)” ถือกำเนิดขึ้นเมื่อประมาณ 800 ปีก่อนคริสตกาล การศึกษาเรียนรู้เกี่ยวกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมยุคนั้นไม่มีการจดบันทึกเป็นหลักฐานที่เพียงพอทางด้านวิชาการที่จะชี้ชัดลงไปได้ว่า สภาพเศรษฐกิจและสังคมยุคนั้นมีสภาพที่แท้จริงเป็นอย่างไร สิ่งที่เป็นหลักฐานพอจะทำให้เห็นภาพและทราบเกี่ยวกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมยุคนั้นได้บ้าง คือเรื่องเล่าที่เล่าขานสืบเนื่องต่อกันมาหลายชั่วอายุคน นิยายปรัมปรา ความเชื่อของคนยุคโบราณที่ได้จากหลักฐานทางสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา แต่หลักฐานชิ้นสำคัญคือเรื่องราวต่าง ๆ ที่บันทึกไว้ในพระคัมภีร์เก่า (The Old Testament)¹

สังคมยุคประมาณก่อน 800 ปีก่อนคริสตกาลจะมีนักสอนศาสนาชาวฮีบรู (Hebrew prophets) เป็นบุคคลที่ชี้แนะสังคมในเรื่องจริยธรรม คุณธรรม และการยอมรับกฎเกณฑ์ธรรมชาติ ส่วนในเรื่องวิถีสังคมขณะนั้นเป็นสังคมชนเผ่า (tribal society) มีหัวหน้าเผ่าเป็นผู้นำชุมชน หัวหน้าเผ่าและหัวหน้าครอบครัวต้องเป็นผู้ชายเท่านั้น สภาพเศรษฐกิจและสังคมเป็นแบบเรียบง่าย ปัญหาเศรษฐกิจและสังคมจึงไม่ต้องการคำอธิบายมากนัก เพราะกระบวนการทางเศรษฐกิจเป็นแบบพื้นๆ เป็นระบบเศรษฐกิจแบบพอเพียง (self-sufficient economy) ที่การผลิตเป็นการผลิตเพื่อบริโภคในครัวเรือนหรือเพียงเพื่อสนองตอบความต้องการของชุมชน ที่ดินและปัจจัยการผลิตอื่นเป็นของส่วนรวมหรือใช้ร่วมกัน มีการแบ่งงานหรือแบ่งหน้าที่กันทำงาน (division of labour) ผู้ชายออกปลาล่าสัตว์และปกป้องชนเผ่าของตนเองจาก

¹ พระคัมภีร์ไบเบิล (The Bible) แบ่งออกเป็นสองภาคคือ ภาคพระคัมภีร์เก่า (The Old Testament) และภาคพระคัมภีร์ใหม่ (The New Testament)

กาลเวลาล่วงผ่านไป เทคนิคการผลิตถูกพัฒนาขึ้น ความต้องการของมนุษย์มีหลากหลายมากขึ้น การผลิตและผลผลิตเปลี่ยนจากการผลิตแบบพอเพียงไปเป็นการผลิตเพื่อการแลกเปลี่ยนในเชิงพาณิชย์หรือการค้ามากขึ้น กระบวนการทางเศรษฐกิจและสังคมที่เรียบง่ายที่มีอยู่ก่อนหน้านี้ได้กลายมาเป็นสังคมที่ซับซ้อนและหลากหลายมิติเพิ่มมากขึ้น พัฒนาการของมนุษยชาติขั้นตอนนี้เป็นที่มาของทฤษฎีทางสังคมและทฤษฎีทางเศรษฐศาสตร์ และถือเป็นช่วงเวลาของการเปลี่ยนถ่ายหรือส่งผ่านทางเศรษฐกิจ (economic transformation) ได้มีการศึกษาค้นคว้าด้านมนุษยวิทยามากมาย ว่าช่วงเปลี่ยนถ่ายหรือส่งผ่านทางเศรษฐกิจเกิดขึ้นเมื่อไร แต่ไม่สามารถทราบได้ชัดเจนว่าช่วงเวลาการเปลี่ยนถ่ายหรือส่งผ่านทางเศรษฐกิจที่แท้จริงเกิดขึ้นเมื่อไรกันแน่ บันทึกที่มีให้ใช้อ้างอิงและศึกษาจึงอ้างอิงได้ แต่เฉพะจากพระคัมภีร์เก่า ซึ่งเป็นการจดบันทึกในช่วงเวลาประมาณ 800 ปีก่อนคริสตกาล จากบันทึกในพระคัมภีร์เก่าทำให้เราทราบวิถีชีวิตและความนึกคิดของมนุษย์ในยุคนั้นได้ว่า พวกเขาคิดและรู้สึกอย่างไรกับสังคมที่เป็นอยู่ คิดและรู้สึกอย่างไรกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมที่เกิดขึ้นจากหลักฐานทางสังคมวิทยาและมนุษยวิทยาชี้ให้เห็นชัดเจนว่า มนุษย์ยุคนั้นยังเชื่อในเรื่องแม่มดหมอผี ภูตผีปีศาจ ไสยศาสตร์เรื่องเร้นลับ ไม่เข้าใจปรากฏการณ์ทางธรรมชาติที่เกิดขึ้น เป็นต้นว่า พายุ ฟ้าผ่า น้ำท่วม แผ่นดินไหว รวมตลอดถึงโรคระบาด และกลัวแม้กระทั่งความมืด สิ่งเหล่านี้มนุษย์ยุคนั้นเชื่อและเข้าใจว่าสิ่งที่อยู่เหนือธรรมชาติ (supernatural) ตลบตันดาลขึ้นมา และเชื่อว่าสิ่งที่อยู่เหนือธรรมชาติ (supernatural) นี้เองเป็นผู้จัดระเบียบและควบคุมสังคม

3. ชนชั้นทางสังคมและการขัดแย้งทางสังคมก่อนการกำเนิดขึ้นของ คริสตศาสนา

หลักฐานจากพระคัมภีร์เก่าและจากกฎหมายชาวฮีบรู (Hebrew law) ที่บันทึกไว้เท่าที่ผู้รวบรวมไว้ได้ ทำให้ทราบถึงความขัดแย้งทางสังคมในขณะนั้นว่า เป็นการขัดแย้งทางความคิด ระหว่างความคิดที่ติดยึดกับสังคมนรูปแบบเดิมกับสังคมนรูปแบบใหม่ สังคมนรูปแบบเดิมเป็นสังคมเป็นสังคมชนเผ่า เป็นสังคมที่ยอมรับหัวหน้าเผ่า ระบบการผลิตเป็นการผลิตแบบพอเพียงหรือเพื่อตอบสนองความต้องการของครัวเรือนหรือชุมชน ไม่มีการค้าขายแลกเปลี่ยนสินค้าซึ่งกันและกันในเชิงพาณิชย์ การแลกเปลี่ยนที่มีอยู่จะเป็นระบบการแลกเปลี่ยนของต่อของ (barter system) ที่ดินและทรัพย์สินอื่นที่เป็นปัจจัยการผลิตเป็นส่วนรวม มีการแบ่งงานหรือแบ่งหน้าที่กันทำ ขณะที่สังคมนรูปแบบใหม่ที่เกิดขึ้นแทนสังคมนรูปแบบเดิมเป็นสังคมชุมชนที่หลากหลายมิติ ระบบการผลิตเป็นการผลิตเพื่อการค้าหรือเพื่อการพาณิชย์ (commercialization) เพื่อสนองตอบความต้องการที่หลากหลายที่ทวีเพิ่มมากขึ้น ที่ดินและทรัพย์สินอื่นเป็นกรรมสิทธิ์ของปัจเจกชนแต่ละคน ความต้องการถือกรรมสิทธิ์ในที่ดินและทรัพย์สินมีมากขึ้นเรื่อยๆ ใครมีกำลังและอำนาจมากก็จะถือครองที่ดินและทรัพย์สินได้มาก บุคคลที่อ่อนแอก็จะมีที่ดินและทรัพย์สินเป็นของตัวเองหรือมีที่ดินแต่ไม่เพียงพอที่จะทำการผลิตเพื่อเลี้ยงตัวเองและครอบครัวได้ ความต้องการถือครองที่ดินจำนวนมากนี้ ก็เพื่อนำที่ดินไปทำการผลิตในเชิงพาณิชย์ เพื่อแสวงหาความมั่งคั่งของปัจเจกชน สังคมมีการแบ่งชนชั้นออกเป็นชั้น ๆ (classes) ตามขนาดของที่ดินและทรัพย์สินที่ถือครองหรือตามฐานะเศรษฐกิจสังคม (socio-economic status) ของปัจเจกชนแต่ละคน ขณะเดียวกัน ก็เกิดชนชั้นพิเศษทางสังคมซึ่งเป็นชนชั้นที่สืบสายโลหิตเป็นทายาทตกทอดต่อเนื่องกันมา (castes) ชนชั้นพิเศษทางสังคมดังกล่าว อาจเป็นทายาทสืบสายโลหิตจากหัวหน้าเผ่าตกทอดต่อเนื่องกันมา หรือสืบสายโลหิตจากกษัตริย์ ขุนนาง เจ้าผู้ครองที่ดิน (landlord) หรือชนชั้นสูงอื่นทางสังคม ชนชั้นเหล่านี้จะได้รับมรดกทางฐานะเศรษฐกิจสังคม มาจากบรรพบุรุษของตัวเอง ระบบดังกล่าวเรียกว่า “ระบบเจ้าขุนมูล

ศาสนาซีมิติกส์ (Semitic religion)³ เชื่อว่าทุกสรรพสิ่งล้วนมีวิญญาณ เชื่อในเรื่องสวรรค์ และการดำรงอยู่ของพระผู้เป็นเจ้า (Deity) การดำรงอยู่ของพระผู้เป็นเจ้ามิใช่เพียงเพื่อให้ความเมตตาและความยุติธรรมแก่มวลมนุษย์เท่านั้น แต่ดำรงอยู่โดยพันธสัญญาระหว่างพระองค์และประชาชนของพระองค์ แนวคิดเรื่องสวรรค์และการดำรงอยู่ของพระผู้เป็นเจ้าเป็นแนวคำสอนทางศาสนาที่ถือว่าถูกต้องในยุคสมัยนั้น มีบทบาทสำคัญทางศาสนาให้สมาชิกของสังคมต้องปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด และสมาชิกของสังคมต้องมีพันธกิจต่อสังคมที่แน่นอน จำกัดการถือครองที่ดินและทรัพย์สิน จำกัดสิทธิของปัจเจกชน หรือจำกัดสิทธิส่วนบุคคล มีบทบาทสำคัญด้านจารีตประเพณีที่เข้มงวดที่สมาชิกของสังคมต้องปฏิบัติตาม ซึ่งเป็นแนวคิดด้านศาสนาแนวใหม่ในยุคเปลี่ยนถ่ายทางเศรษฐกิจที่มาจากแนวคิดรูปแบบเดิมที่เชื่อเพียงเรื่องของสวรรค์และการดำรงอยู่ของพระผู้เป็นเจ้า เพื่อให้ความยุติธรรม และความเมตตาแก่มวลมนุษย์ และดำรงอยู่โดยพันธสัญญาของพระองค์และประชาชนของพระองค์ อย่างไรก็ตาม สังคมได้เปลี่ยนแปลงรุดหน้าไปมากจนยากที่จะย้อนยุคกลับไปได้ โดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลงในกระบวนการทางเศรษฐกิจที่เปลี่ยนโครงสร้างการผลิตจากรูปแบบการผลิตแบบพอเพียงมาเป็นการผลิตเพื่อการค้า เพื่อสนองตอบความต้องการที่หลากหลาย การค้าขายมิใช่จะกระทำกันภายในประเทศเท่านั้น แต่ยังมีการค้ากับต่างประเทศอีกด้วย และนี่คือสาเหตุหนึ่งที่น่าไปสู่การสะสมความมั่งคั่ง

ห้วงเวลาการเปลี่ยนถ่ายหรือส่งผ่านทางเศรษฐกิจนี้เอง ราชวงศ์ฮีบรู (Hebrew monarchy) ก็ได้ถือกำเนิดขึ้นเป็นยุคที่กษัตริย์มีบทบาทและชี้นำเศรษฐกิจ และสังคมสังคมเต็มไปด้วยความขัดแย้ง การกดขี่เอารัดเอาเปรียบ การขูดรีดดอกเบี้ย (usury) จากชนชั้นที่ทุกข์ยากและปราศจากที่ดินทำกินและทรัพย์สินใดๆ คนที่กู้หนี้ยืมสินจะถูก

² John K.Ingram. **A History of Political Economy** (Wikipedia: Political Economy Website,1988), Ch.2, p.2.

³ ศาสนาซีมิติกส์เป็นศาสนาของชนชาติซีไมท์ (Semite) ที่ชาติพันธุ์ประกอบด้วยชนชาติ ฮีบรู อาหรับ ฟินีเซียน และ อัสซีเรียน

จากโครงสร้างของสังคมที่นำมาซึ่งความทุกข์ยากแสนสาหัสของประชาชน ทำให้นักสอนศาสนาในกลุ่มหนึ่งตระหนักในสิ่งที่เกิดขึ้นและไม่ยอมรับสภาพเศรษฐกิจ และสังคมที่เป็นอยู่ สังคมยุคนั้นเรียกนักสอนศาสนาเหล่านี้ว่า “นักปฏิวัติคำสอนหรือนักสอนศาสนาออกกริต (the prophetic revolts)” เป็นนักสอนศาสนาหัวก้าวหน้าที่ประยุกต์หลักศาสนาเพื่อ แก้ปัญหาสังคม แทนที่จะสอนโดยยึดมั่นในพันธกิจของพระเจ้าว่าเต็มไปด้วยความเมตตา และยุติธรรม และดำรงอยู่โดยพันธสัญญาระหว่างพระองค์และประชาชนของพระองค์เท่านั้น แต่นำเสนอคำสอนนอกเหนือจากคำสอนหรือความเชื่อทางศาสนา โดยประยุกต์คำสอนให้เข้ากับสภาพแวดล้อมทางสังคม สร้างหลักเกณฑ์การปฏิบัติเพื่อชี้นำสังคม ใช้หลักคำสอนเพื่อแก้ปัญหาเยียวยาสังคม โดยมีบทบัญญัติทางศาสนาที่เข้มงวดและเคร่งครัด ให้สมาชิกของสังคมต้องปฏิบัติตาม และสมาชิกของสังคมต้องมีพันธกิจต่อสังคมที่แน่นอน จำกัดการถือครองที่ดินและทรัพย์สิน จำกัดสิทธิของปัจเจกชน หรือจำกัดสิทธิส่วนบุคคล มีบทบัญญัติด้านจารีตประเพณีที่สมาชิกของสังคมต้องปฏิบัติ

นักปฏิวัติคำสอนหรือนักสอนศาสนาออกกริตไม่ยอมรับชนชั้นพ่อค้า ไม่ยอมรับนายทุนเงินกู้ที่ขูดรีดดอกเบี้ย (usurer) ไม่ยอมรับชนชั้นศักดินาที่ถือครองที่ดินผืนใหญ่และถือว่าชนชั้นนี้คือพวกขโมยที่ดิน (land robbers) จึงเสนอให้มีการจำกัดการถือครองที่ดิน ห้ามเก็บภาษีจากพ่อค้าขายเสื้อผ้าและพ่อค้าขายเครื่องมือทำกิน จากหลักคำสอนของนักปฏิวัติคำสอนหรือนักสอนศาสนาออกกริต

นักสอนศาสนานอกกรีตอยากเห็นการดำรงอยู่ของ “จินตสังคม หรือจินตธรรมชาติ (Utopia nature or society)” นั่นคือ การเป็นสังคมชนเผ่า ยอมรับหัวหน้าเผ่า เป็นสังคมเศรษฐกิจแบบพอเพียง (self-sufficient economy) การผลิตเป็นการผลิตเพื่อสนองตอบความต้องการของครัวเรือนและหรือชุมชน ที่ดินและปัจจัยการผลิตอื่นเป็นส่วนรวม มีการแบ่งงานหรือแบ่งหน้าที่กันทำ ไม่มีการแบ่งชนชั้น ในขณะที่สังคมนูปแบบใหม่ที่มาเป็นสังคมนี่หลากหลายมิติ การผลิตเป็นการผลิตเพื่อการค้า มีการถือครองที่ดินผืนใหญ่ ชูตรีดดอกเบียจากเงินกู้ผู้ไม่มีเงินชำระหนี้จะถูกยึดตัวมาเป็นทาส มีการแบ่งชนชั้นออกเป็นคนรวยคนจนตามฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมของคนนั้นๆ และชนชั้นพิเศษทางสังคมหรือระบบเจ้าขุนมูลนาย มีการกดขี่เอารัดเอาเปรียบชนชั้นผู้ยากไร้และปราศจากสิทธิใดๆ ทางสังคม มีการซื้อขายทาสอย่างเสรี ประชาชนสิ้นหวังขาดที่พึ่งไม่มีความหวังในอนาคต นักสอนศาสนานอกกรีตยึดอัดใจกับสภาพสังคมที่เป็นอยู่มากถึงขนาดที่อยากให้พระเจ้าทรงพิโรธ แล้วทำลายล้างทุกสิ่งทุกอย่างบนโลกนี้ เพื่อที่จะได้โลกใหม่ที่สดใสบริสุทธิ์ปราศจากการชูตรีดเอารัดเอาเปรียบใดๆ บางคนอยากให้พระเมสสิยาห์ (Messiah) กลับมานำพามวลมนุษยชาติให้รอดพ้นจากความชั่วร้าย และนำสังคมคืนกลับสู่จินตสังคม (Utopia society) ในรูปแบบเดิม

คำสอนของนักปฏิวัติคำสอนหรือนักสอนศาสนานอกกรีตบางอย่างนำมาใช้กับสังคมได้อย่างสัมฤทธิ์ผล แต่บางคำสอนไม่สามารถนำมาปฏิบัติกับสังคมที่เป็นจริงได้ เพราะสังคมได้ก้าวไกลเกินกว่าจะย้อนยุคได้ พวกเขาอธิบายกฎเกณฑ์ทางสังคมที่ปรากฏอยู่อย่างชัดเจน เป็นระบบและเป็นเหตุเป็นผล การเรียกร้องให้สังคมย้อนยุคเป็นเรื่องที่พวกเขาล้มตราบหน้ากว่า พลังขับเคลื่อนทางสังคมนั้นยิ่งใหญ่หนัก และไม่สามารถที่จะหวนกลับคืนสู่สังคมยุคเก่าได้ ความเลวร้ายที่เกิดกับสังคมไม่เป็นที่แน่ชัดว่าเกิดจากโครงสร้างทางเศรษฐกิจที่เปลี่ยนไปหรือเกิดจากจิตใจที่ชั่วร้ายละโมภมากของคน เพราะทั้งๆ ที่แผ่นดินและธรรมชาติยังอุดมสมบูรณ์ แต่สภาพสังคมกลับฟอนเฟะเหลวแหลก สภาพความทุกข์ยากแสนสาหัสตกอยู่กับทาสและชนชั้นต่ำที่ปราศจาก

4. สภาพเศรษฐกิจและสังคมยุคนครรัฐกรีก

ประเทศกรีกเป็นประเทศที่เต็มไปด้วยเกาะต่างๆ มากมาย แต่ละเกาะเต็มไปด้วยภูเขา หุบเขา มีที่ราบระหว่างภูเขาและชายฝั่งบ้าง กรีกครอบคลุมพื้นที่ ถึงชายฝั่งของเอเชียไมเนอร์ พื้นที่ใดเหมาะสมพอจะตั้งบ้านเรือนและทำการเกษตรได้ ก็จะมีรัฐต่างๆ ตั้งอยู่ แต่ละรัฐมีอธิปไตยเป็นของตัวเอง ขณะเดียวกันก็เป็นพันธมิตรกันหรือเป็นสังคมการเมืองแบบนครรัฐหรืออยู่ร่วมกันแบบสหพันธรัฐ (confederal states) ประเทศกรีกมีรัฐต่างๆ มากจึงเรียกรัฐเหล่านี้ว่า “นครรัฐกรีก (Greek city states)” กรีกสมัยที่รุ่งเรืองเรียกอีกอย่างว่า “ยุคเฮเลน (Hellenic period)”⁵ นครรัฐที่สำคัญในยุคนี้คือ เอเธนส์ ซีปัส มิการา สปาร์ตา คอรินธ์ ไมเลตัส ไมทิลิน และซามอส แต่ที่รู้จักและคุ้นเคยคือ นครรัฐเอเธนส์ และนครรัฐสปาร์ตา ยุคเฮเลนอยู่ในช่วงประมาณ 800 - 338 ปีก่อนคริสตกาล

⁴ รายละเอียดจะพิจารณาในบทที่ 3

⁵ Hellenic เป็นเรื่องราวที่เกี่ยวกับประเทศและประชาชนชาวกรีกในยุคโบราณหรือเมื่อประมาณ 800 - 338 ปีก่อนคริสตกาล ซึ่งเป็นช่วงที่กรีกเรื่องอำนาจด้านการค้า การทหาร ศิลปะและวิทยาการเป็นอย่างมาก

จากเรื่องเล่าและนิทานปรัมปราที่เล่าขานสืบทอดกันมา เช่นเรื่อง “**ธรรมนูญการปกครองของธีซุส (Constitution of Theseus)**” ทำให้ทราบว่า การปกครองแบบชนเผ่าได้ล่มสลายลงในสมัยกรีกเริ่มเรื่องอำนาจ หรือประมาณ 800 ปีก่อนคริสตกาล ยุค**นครรัฐกรีก**เป็นช่วงที่ **ประชาชนมีกรรมสิทธิ์ในที่ดิน การผลิตมีการแบ่งงานกันทำที่เข้มข้นขึ้น มีการค้าระหว่างประเทศทางทะเล และมีการใช้เงินตราเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยน** ซึ่งค้นพบเหรียญเงินที่หมู่เกาะทะเลเอเจียน ใกล้กับกรุงเอเธนส์⁶ ใช้รูปเต่าเป็นสัญลักษณ์อยู่ตรงกลาง เป็นการสะท้อนให้เห็นความอุดมสมบูรณ์ของท้องทะเลกรีก เหรียญเงินถูกสร้างเมื่อประมาณ 700 ปีก่อนคริสตกาล เป็นเหรียญที่เก่าแก่กว่าเหรียญทองคำของชาวลิเดีย เหรียญเงินชาวลิเดียเป็นเหรียญทองคำชาวสร้างโดยกษัตริย์โครเอซัส (Croesus) เมื่อประมาณ 547 ปีก่อนคริสตกาล⁷

สังคมแบบชนเผ่าเป็นสังคมที่ยอมรับหัวหน้าเผ่าและเป็นสังคมแบบเรียบง่าย ฟังพาดำกันฉันทัญญาติพี่น้องได้ถูกยกเลิกและแทนที่โดยสังคมที่แบ่งชนชั้น และมีขุนนางศักดินาเป็นชนชั้นปกครอง หรือมีระบอบการปกครองแบบคณะขุนนางศักดินาหรือศักดินาธิปไตย (landed aristocracy) หรือมีระบอบการปกครองแบบ **อภิชนาธิปไตย (aristocracy)** ซึ่งเป็นรูปแบบการปกครองโดยคณะบุคคลที่เชื่อกันว่ามีความเฉลียวฉลาด และมีความสามารถในการปกครอง รูปแบบการปกครองแบบประชาธิปไตยแบบเดิม ที่มีรูปแบบที่แน่นอน มีสภาประชาชน (popular assembly) ที่มีอยู่ก่อนหน้านี้ ได้สูญสิ้นในเนื้อหาสาระในยุคนครรัฐกรีก อำนาจการปกครองตกอยู่ในมือของขุนนางศักดินาที่ถือครองที่ดินผืนใหญ่ และอำนาจการปกครองก็ตกทอดไปยังทายาทของชนชั้นปกครองกลุ่มนี้

การถือกำเนิดรัฐในลักษณะเช่นนี้ได้ทำลายโครงสร้างเศรษฐกิจพื้นฐานของสังคมชนเผ่าลงอย่างสิ้นเชิง จากรูปแบบการผลิตทางการเกษตรแบบพอเพียงกลายเป็นการผลิตในเชิงพาณิชย์ ทำให้พ่อค้ามีบทบาทและอำนาจทางสังคมเพิ่มขึ้น ชนชั้นขุน

⁶ E. M. Burns, R. E. Lerner, and S. Meacham, **Western Civilizations** (New York: W. W. Norton & Company, 1984), p. 114.

⁷ Ibid. p. 101.

ผลผลิตทางการเกษตรมิใช่ผลิตเพียงเพื่อค้าขายภายในประเทศเท่านั้นแต่ยังเป็นการผลิตเพื่อการส่งออก เงินตรามีบทบาทและพลังอำนาจเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ ขณะที่ความยากจนยังคงแพร่สะพัดอยู่ทั่วไป ชาวนาอิสระ (free peasant)⁸ กลายสภาพเป็นทาสเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ สภาพเศรษฐกิจและสังคมดังกล่าวได้ตอกย้ำให้นักปฏิวัติคำสอนหรือนักสอนศาสนาออกฤทธิ์ยุคพระคัมภีร์เก่า ใ้ปฎิรูปสังคมเพื่อคืนกลับสู่จิตสังคมที่เรียบง่ายในรูปแบบเดิม

ประมาณ 600 ปีก่อนคริสตกาล ธรรมนูญของโซลอน (constitution of Solon) ชี้ให้เห็นถึงความขัดแย้งเหล่านี้อย่างชัดเจน การขัดแย้งทางเศรษฐกิจนำไปสู่การขัดแย้งทางการเมือง นักปฏิรูปพยายามให้สังคมสมานฉันท์โดยการยอมรับสถาบันการเมืองแบบสันตวิธี ในทางเศรษฐกิจและสังคมห้ามยึดลูกหนี้ที่ไม่มีเงินชำระหนี้มาเป็นทาส และให้ปลดปล่อยทาสให้เป็นอิสระ อย่างไรก็ตามยังไม่มีบทบัญญัติห้ามการคิดเอาดอกเบี้ย (interest) และไม่มีข้อกำหนดเพดานดอกเบี้ยขั้นสูงที่เจ้าหนี้จะเรียกเอากับลูกหนี้ หรือให้คิดดอกเบี้ยเอากับลูกหนี้ได้อย่างเสรี ซึ่งคือ การปล่อยให้ดอกเบี้ยลอยตัวตามความต้องการของนายทุนเงินกู้ (usurer) การเรียกเก็บดอกเบี้ยลักษณะนี้ จึงคือการขูดรีดดอกเบี้ย (usury) สังคมจึงเต็มไปด้วยลูกหนี้จำนวนหนี้เพิ่มจำนวนมากขึ้น กลไกของรัฐไม่สามารถควบคุมได้ ไม่สามารถให้ความ

⁸ Peasant เป็นชาวนาที่ไม่มีที่ดินทำกินหรือมีที่ดินทำกิน แต่ไม่เพียงพอที่จะทำการเพาะปลูกเพื่อเลี้ยงตัวเองและครอบครัวได้ จึงต้องไปรับจ้างทำนาให้กับขุนนางศักดินาและกลายสภาพเป็นทาสติดที่ดิน(serf)ในท้ายที่สุด ทาสติดที่ดินจะถูกผูกติดที่ดินนั้นๆ จะออกจากที่ดินไปทำงานอิสระหรือรับจ้างคนอื่นไม่ได้ และให้แต่งงานกันภายในเครือญาติ แต่อनुญาติให้นับถือศาสนาได้เหมือนสมาชิกคนอื่นของสังคม

ประมาณ 500-400 ปีก่อนคริสตกาล รูปแบบการปกครองแบบประชาธิปไตยที่มีสภาประชาชน (popular assembly) ก็กลับฟื้นคืนชีพขึ้นอีกครั้งในยุคที่เอเธนส์เรืองอำนาจหรือเป็นยุคจักรวรรดิเฮเลนใหม่ (new Hellenic imperialism) พลเมืองทุกคนมีสิทธิในการลงคะแนนเสียงในสภาประชาชน (popular assembly) เพื่อการตรวจสอบและถ่วงดุลอำนาจของรัฐบาล ส่วนตำแหน่งข้าราชการสงวนไว้ให้กับชนชั้นที่มีทรัพย์สิน การจัดระเบียบการปกครองรูปแบบใหม่เป็นรูปแบบการปกครองที่เฉลียวฉลาด เป็นรูปแบบการปกครองที่ผสมผสานรูปแบบการปกครองแบบประชาธิปไตย (democracy) ที่ประชาชนมีส่วนร่วม กับรูปแบบการปกครองแบบขุนนางศักดินาหรืออภิชนาธิปไตย (aristocracy) ที่ให้ชนชั้นขุนนางเป็นผู้ปกครอง (the ruler) และประชาชนเป็นชนชั้นใต้ปกครองหรือถูกปกครอง (the ruled class) การปกครองสองรูปแบบถูกผสมกลมกลืนเข้าด้วยกัน มีการจำกัดสิทธิในการถือครองทรัพย์สิน การต่อสู้ระหว่างชนชั้นขุนนางกับชนชั้นพ่อค้ายังคงดำเนินต่อไป ทั้งสองฝ่ายต่างเรียกร้องสิทธิในการปกครอง ชนชั้นพ่อค้าเพิ่มจำนวนมากขึ้นเรื่อยๆ แฉอริทิต่างเศรษฐกิจและการเมืองเพิ่มขึ้น การต่อสู้ระหว่างสองชนชั้นเป็นไปอย่างเผ็ดร้อนสลับซับซ้อน และเข้มข้นขึ้นตามลำดับ ท่ามกลางสังคมที่เต็มไปด้วยมวลทาส ชาวนาที่ยากจนและไม่มีที่ดินทำกิน รวมตลอดถึงคนตกงานและช่างฝีมือที่ยากจน

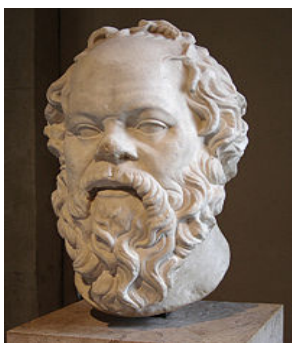
รูปแบบการปกครองของเอเธนส์สลับสับเปลี่ยนระหว่างการปกครองแบบประชาธิปไตย (democracy) แล้วก็มาเป็นแบบทรราช (tyranny) แล้วไปเป็นแบบขุนนางศักดินาหรืออภิชนาธิปไตย (aristocracy) และก็ย้อนกลับไปเป็นแบบประชาธิปไตย เป็นวัฏจักรอยู่เช่นนี้ จนกระทั่งประมาณ 500 ปีก่อนคริสตกาลอำนาจการปกครองของชนชั้นขุนนางก็ถูกขจัดไปหมดสิ้น จากพลังการเติบโตทางการค้าและการถูกคุกคามโดยชน

⁹ เอเธนส์แบ่งที่ดินออกเป็น 5,040 แปลงซึ่งเท่ากับจำนวนพลเมืองขณะนั้น พลเมืองหนึ่งคนจะถือกรรมสิทธิ์ในที่ดินได้หนึ่งแปลงเท่านั้น แต่มีทรัพย์สินได้ไม่เกินสี่เท่าของมูลค่าที่ดิน ถ้ามีเกินกว่านี้ต้องยกให้เป็นของรัฐ ชนชั้นสี่ชนชั้นจึงแบ่งตามมูลค่าทรัพย์สินที่ถือครอง ชนชั้นสูงสุดคือ ชนชั้นที่มีทรัพย์สินเป็นสี่เท่าของมูลค่าที่ดินหนึ่งแปลง เป็นการแบ่งชนชั้นตามสถานะทางด้านเศรษฐกิจของบุคคล

ห้วงเวลาการเปลี่ยนแปลงที่ยาวนานนี้เอง เป็นห้วงเวลาการถือกำเนิดขึ้นของนักปราชญ์นักปรัชญาชาวกรีก ซึ่งเป็นผู้สร้างทฤษฎีสังคมและการเมืองขึ้นมา ขณะเดียวกันแนวทางการวิเคราะห์เศรษฐกิจก็เกิดขึ้นจากสภาพสังคมที่ดำเนินอยู่ ปรัชญาการณเหล่านี้เกิดขึ้นเหมือนกับการถือกำเนิดขึ้นของนักปรัชญาชาวฮีบรูดเปลี่ยนถ่ายหรือส่งผ่านทางเศรษฐกิจเมื่อประมาณ 800 ปีก่อนคริสตกาล นักปรัชญากรีกที่นำเสนอหลักการของสังคมคือ ซอคราติส (Socrates) ลัทธิซีนิคส์ (Cynics) ลัทธิเอพิคิวเรียน (Epicureanism) ลัทธิสตอยอิกส์ (Stoicism) กลุ่มซอฟิสต์ (Sophists) และลัทธิ

5. แนวคิดด้านเศรษฐกิจ และสังคมของนักปรัชญากรีก

5.1 แนวคิดของซอคราติส (Socrates)¹⁰

ซอคราติสเป็นอาจารย์ของพลาโต(Plato) มีอายุอยู่ช่วง 473-399 ปีก่อนคริสตกาล ซอคราติสค้นหาความจริง หรือหาข้อสรุปของปัญหาโดยวิธีการ **dialogue** ซึ่งคือการสนทนาโต้ตอบระหว่างคู่สนทนา ด้วยการตั้งคำถามหรือปัญหาขึ้น แล้วอภิปรายโต้ตอบกัน จนได้ข้อสรุปหรือความจริงซึ่งคือวิธี
ปรัชญาวิเสาะหาในทางพุทธศาสนา คำสอนของซอคราติสเน้นในเรื่องของ ศีลธรรม (moral) และคุณธรรม (virtue) และมองว่า

มนุษย์เป็นสัตว์สังคม (social animal) คือมีความต้องการที่จะอยู่ร่วมกันเป็นหมู่คณะหรือชุมชนหรืออยู่ในรัฐเดียวกัน รัฐจึงมีความจำเป็นสำหรับมนุษย์ที่อยู่ร่วมกัน เมื่อมีรัฐก็ต้องมีกฎหมายเพื่อใช้บังคับสมาชิกของรัฐให้อยู่ร่วมกันอย่างสันติหรือประพฤติตนอยู่ในทำนองคลองธรรมซอคราติสมองว่ามนุษย์มีพันธะที่ยิ่งใหญ่ 3 ประการคือ พันธะต่อมโนสำนึกของตัวเอง พันธะต่อความจริง และพันธะต่อการแสวงหาคุณธรรม พันธะทั้งสามนี้มนุษย์ต้องยึดถือเหนือชีวิตของตัวเอง

ซอคราติสไม่เห็นด้วยกับระบอบประชาธิปไตยแบบเอเธนส์เพราะมนุษย์ไม่เท่าเทียมกันด้านความเฉลียวฉลาดและความสามารถในการปกครอง ซอคราติสสนับสนุนให้คนที่เฉลียวฉลาดและมีความสามารถเป็นชนชั้นปกครองหรือผู้ปกครอง นั่นคือ ซอคราติสสนับสนุนการปกครองระบอบขุนนางศักดินาหรืออภิชนาธิปไตย

¹⁰ ดูในสุขุม นวลสกุลและ โกศล โรจนพันธุ์, ทฤษฎีการเมืองสมัยโบราณและสมัยกลาง (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2544), น. 58-60.

5.2 ลัทธิซีนิคส์ (Cynics) ¹¹

นักปรัชญาซีนิคส์เป็นนักปรัชญายุคแรกสมัยเฮเลนเกิดขึ้นเมื่อประมาณ 300 ปีก่อนคริสตกาล เจ้าลัทธิคนแรกคือ ไดโอจีนีส (Diogenes) ไดโอจีนีส ให้หลักคำสอนเกี่ยวกับศิลปะและดนตรีว่าเป็นของเทียมเลียนแบบธรรมชาติหรือเป็นเพียงการสะท้อนภาพธรรมชาติ ไม่ใช่ธรรมชาติที่แท้จริง การประพฤติปฏิบัติของพวกเขาไม่ต้องการเป็นแบบอย่างหรือตัวแทนให้กับคนรุ่นหลัง แนวคิดดังกล่าวสะท้อนให้เห็นความเบื่อหน่ายและสิ้นหวังในสังคม มีเรื่องเล่าว่า อเล็กซานเดอร์มหาราชถามคราติส (Crates) ผู้เป็นศิษย์ไดโอจีนีสว่า “นครรัฐธีบิสที่ถูกทำลายโดยสงครามเมื่อเร็วๆ นี้ จะสร้างขึ้นใหม่ได้หรือไม่?” คราติสตอบอย่างไม่ลังเลใจ “สร้างขึ้นมาเพื่ออะไร? สร้างมาให้้อเล็กซานเดอร์องค์ต่อไปทำลายอีกหรือ?”¹² สะท้อนให้เห็นแนวคิดปรัชญาที่ไม่ต้องการเผชิญกับปัญหาสังคม ให้คนหลีกเลี่ยงเอาตัวรอด ซึ่งเป็นแนวคิดที่สอดคล้องกับกลุ่มซอฟิสต์ (Sophist) และสเค็ปติกส์ (Skeptics)

ลัทธิซีนิคส์นอกจากจะมีอิทธิพลในกรีกแล้วยังแพร่ระบาดเข้าไปมีอิทธิพลในโรมอีกด้วย อาจกล่าวได้ว่าลัทธิซีนิคส์เป็นลัทธิปรัชญาชนชั้นกรรมมาชีพลัทธิแรก ลัทธินี้เกิดขึ้นมาเพราะชนชั้นต่ำทางสังคมและชนชั้นทาสถูกกดขี่เอารัดเอาเปรียบและถูกจำกัดสิทธิ โดยมองว่าการมีรัฐทำให้คนมีสถานะแตกต่างกัน มีคนรวย มีคนจน มีชนชั้นทาส ทั้ง ๆ ที่ มนุษย์มีความเป็นคนเท่าเทียมกัน รวยจนเป็นสภาพแวดล้อมที่สร้างขึ้นภายหลัง ฐานะทางเศรษฐกิจจึงไม่ควรนำมากำหนดชนชั้นทางสังคม

ลัทธิซีนิคส์หรือกลุ่มซีนิคส์ มีแนวคิดเหมือนกับนักสอนศาสนาชาวฮีบรูที่สังคมนิยมว่าเป็นนักปฏิวัติคำสอนหรือนักสอนศาสนาออกกรีต คำสอนของลัทธิซีนิคส์ก็ต้องการให้สังคมกลับไปเป็นสังคมเกษตรกรรมแบบดั้งเดิม เป็นสังคมการผลิตแบบ

¹¹ สุขุม นวลสกุลและ โกศล โรจนพันธุ์, เรื่องเดิม, น. 58-60

¹² E. M. Burns, R. E. Lerner, and S. Meacham, Op. Cit, p. 153.

5.3 ลัทธิเอพิคิวเรียน(Epicurianism)

ลัทธิเอพิคิวเรียนเป็นลัทธิปรัชญาสมัยเฮเลนส์ เกิดขึ้นเมื่อประมาณ 300 ปีก่อนคริสตกาล ผู้สถาปนาลัทธินี้คือ เอพิคิวรัส (Epicurus) และสานต่อโดยซีโน (Zeno) เอพิคิวรัสมีอายุอยู่ประมาณ 342-270 ปีก่อนคริสตกาล เอพิคิวรัสเป็นพลเมืองของเอเธนส์ ลัทธิเอพิคิวเรียนเป็นลัทธิปรัชญาปัจเจกชนนิยม(individualism)¹³ สนใจแต่ประโยชน์ส่วนตนของบุคคล ไม่สนใจเรื่องสังคม หรือเป็นลัทธิปรัชญาประโยชน์นิยม (utilitarianism) นอกจากนี้ ลัทธิเอพิคิวเรียนยังเป็นลัทธิปรัชญาวัตถุนิยม (materialism) ลัทธิเอพิคิวเรียนปฏิเสธการดำรงอยู่ของพระเจ้า เพราะถ้าพระเจ้ามีตัวตนจริงต้องจะต้องสัมผัสได้ และลัทธิเอพิคิวเรียนยังเป็นลัทธิปรัชญาจักรวาลนิยม (universalism) และสอนว่าไม่มีความแตกต่างกันของความเป็นคน ไม่ว่าคนนั้นจะเป็นชนชาติกรีกหรือคนป่าเถื่อนไร้อารยธรรม (barbarians)¹⁴ หลักปรัชญาของลัทธิเอพิคิวเรียนในเรื่องของความเสมอภาคของความเป็นคนเหมือนกับหลักปรัชญาของลัทธิสโตอิก และสโตอิกอีก

แนวคำสอนของลัทธิเอพิคิวเรียนเห็นได้ตามที่ซีโนและสานุศิษย์คนอื่นของเอพิคิวรัสที่สอนสืบทอดต่อเนื่องกันมาว่า จักรวาลเป็นผู้จัดระเบียบของสรรพสิ่งทั้งมวล มนุษย์คือกฎหรือศูนย์กลางของจักรวาล การขัดแย้งทั้งหลายทั้งมวลแก้ได้ด้วยสิ่งดี ความเลวร้ายเป็นความโชคร้ายที่ไม่ดีที่มนุษย์ได้รับ แต่มันเป็นสิ่งที่คงอยู่ควบคู่กับจักรวาล ทุกสิ่งที่เกิดขึ้นถูกกำหนดไว้ด้วยเป้าหมายที่เป็นตรรกะ ไม่มีใครเป็นนายของโชคชะตา จุดหมายปลายทางของมนุษย์ถูกพันนาการไว้ด้วยโชติภพ มนุษย์จะมีเสรีภาพ

¹³ เกี่ยวกับลัทธิปัจเจกชนนิยมดูเพิ่มเติมใน สมพงษ์ เกษมสิน (ศ.) และจรรยา สุภาพ(ศ.),ลัทธิการเมืองและเศรษฐกิจเปรียบเทียบ (กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช, 2520), น. 24.

¹⁴ Ibid, p. 153.

หลักปรัชญาที่เกี่ยวกับอภิปรัชญาของลัทธิเอพิคิวเรียนส่วนใหญ่ได้มาจากหลักคิดและคำสอนของ ดีโมโคไรตัส (Democritus) นอกจากนี้เอพิคิวรัสยังสอนว่าองค์ประกอบพื้นฐานของสรรพสิ่งเป็นอนุภาคที่เล็กมาก เป็นอะตอมที่ไม่สามารถมองเห็นได้ การเปลี่ยนแปลงและการเติบโตเป็นผลพวงของการรวมตัวและแยกตัวของอนุภาค เมื่อเรายอมรับอะตอมเป็นสสาร เราต้องปฏิเสธการถูกกระทำในเชิงกล เอพิคิวรัสปฏิเสธการเคลื่อนที่ของอะตอม ไม่ว่าจะโดยเชิงกลหรือโดยอัตโนมิติ ว่าเป็นสาเหตุของสรรพสิ่งในจักรวาล แม้ อะตอมเคลื่อนที่เป็นเส้นตรงในแนวตั้ง เพราะอะตอมมีน้ำหนัก ต้องใช้คุณสมบัตินี้ของอะตอมด้วยการเปลี่ยนทิศทางการเคลื่อนที่ให้ไปรวมตัวกับสิ่งอื่น ทฤษฎีอะตอมของเอพิคิวรัส ทำให้ความเชื่อในเรื่องเสรีภาพของมนุษย์ว่าเป็นไปได้ เพราะอะตอมเป็นการเคลื่อนที่เชิงกล มนุษย์ไม่ใช่อะตอม แม้ร่างกายมนุษย์จะประกอบด้วยอะตอม แต่ชีวิตมนุษย์ไม่ควรถูกกระทำเชิงในกล เพราะมนุษย์มีจิตวิญญาณ มีความรู้สึก มนุษย์จึงสามารถที่จะลดการกระทำที่ตัวเองไม่สมควรใจลงได้และลดความเชื่อที่ว่า เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเป็นเรื่องของโชคชะตาลงได้ มนุษย์สามารถเปลี่ยนทิศทางของอะตอมได้ มนุษย์ต้องสามารถเลือกทางเดินของตัวเองได้ เพราะมนุษย์คือกฎและศูนย์กลางของจักรวาล

หลักปรัชญาที่เป็นหัวใจสำคัญของลัทธิเอพิคิวเรียนคือเหนือสิ่งทั้งหลายทั้งปวงคือความสุข ความสุขสุดยอดคือความเจียบสงบของจิตโดยปราศจากความเจ็บปวดทั้งร่างกายและจิตใจ สิ่งเหล่านี้จะสำเร็จลุล่วงได้ด้วยการขจัดความกลัว โดยเฉพาะความกลัวในสิ่งที่อยู่เหนือธรรมชาติ(supernatural) และสิ่งนี้เองเป็นที่มาของความเจียบปวดทางจิตใจที่ยากจะขจัดขึ้นได้ ปัจเจกชนต้องตระหนักจากการศึกษาปรัชญา

หลักปรัชญาของลัทธิเอพิคิวเรียนเป็นปรัชญาประโยชน์นิยม ไม่เน้นจุดหมายด้านคุณธรรม แต่สอนในเรื่องว่าทำอย่างไรมนุษย์ถึงจะมีความสุข ลัทธิเอพิคิวเรียนปฏิเสธเรื่องความยุติธรรม กฎหมายและสถาบันทางสังคม แต่หากมีสิ่งเหล่านี้ต้องเอื้อประโยชน์ต่อปัจเจกชน กฎกติกากฎบัญญัติขึ้นเพื่อรักษาเสถียรภาพและความเป็นระเบียบของสังคม เพราะสังคมไร้ระเบียบสับสนวุ่นวาย **ปัจเจกชนยอมรับกฎกติกาเหล่านี้เพราะผลประโยชน์แห่งตน** เอพิคุรุสไม่คำนึงถึงชีวิตด้านสังคมและการเมืองมากนัก และสอนว่าการมีรัฐเพื่อความสะดวกสบายบางอย่าง มนุษย์ที่ฉลาดไม่ควรเกี่ยวข้องกับการเมือง เอพิคุรุสสอนว่ามนุษย์ที่มีความคิดต้องตระหนักว่า ความชั่วเป็นสิ่งที่มิได้อยู่ควบคู่กับโลก มนุษย์ต้องถอนตัวจากสิ่งเหล่านี้ แล้วศึกษาปรัชญาเพื่ออยู่กับเพื่อนที่รู้ใจ¹⁵

5.4 ลัทธิสโตยอิกส์ (Stoicism)

ลัทธิสโตยอิกส์เป็นลัทธิปรัชญาสมัยเฮเลนเช่นเดียวกับลัทธิลัทธิชิโนกิส และลัทธิเอพิคิวเรียน ลัทธิสโตยอิกส์และลัทธิเอพิคิวเรียนมีหลักปรัชญาเหมือนกันในเรื่องของการเป็นปรัชญาปัจเจกชนนิยม (individualism) เป็นลัทธิปรัชญาประโยชน์นิยม (utilitarianism) เป็นลัทธิปรัชญาวัตถุนิยม (materialism) และเป็นลัทธิปรัชญาจักรวาลนิยม (universalism) ลัทธิสโตยอิกส์เกิดขึ้นเมื่อประมาณ 300 ปีก่อนคริสตกาลหรือเป็นลัทธิปรัชญาร่วมสมัยกับ ลัทธิชิโนกิส และลัทธิเอพิคิวเรียน

¹⁵ ในบทที่ 3 ลัทธิเอพิคิวเรียนจะชี้ให้เห็นความสับสนวุ่นวายของสังคมยุคโรมัน

ลัทธิสโตยอิกส์แม้จะเป็นปรัชญาแนวปัจเจกชนนิยม แต่แนวคำสอนบางส่วนของลัทธิสโตยอิกส์จะสอนในเรื่องของทฤษฎีจริยธรรมทางสังคม ความเสมอภาค โอบอ้อมอารี และสันติภาพ ลัทธิสโตยอิกส์เชื่อว่า ความดีอันสูงส่งซ่อนอยู่ในจิตใจที่เรียบง่าย **ความรับผิดชอบในหน้าที่และความมีวินัยในตัวเองเป็นคุณธรรมที่สำคัญยิ่ง** ให้ตระหนักว่าความชั่วมีอยู่ทุกหนแห่ง ลัทธิสโตยอิกส์สอนให้เสียสละเพื่อสังคมและยกโทษให้กับคนอื่น อย่าปลีกตัวออกจากสังคม การมีส่วนร่วมในกิจกรรมสาธารณะเป็นหน้าที่ของพลเมืองที่มีจิตสำนึก ประเด็นนี้เป็นแนวคำสอนที่ตรงกันข้ามกับลัทธิชินิกส์และลัทธิเอพิคิวเรียน

ลัทธิสโตยอิกส์ประณามสงครามและสภาพความเป็นทาส แต่คำสอนของพวกเขาไม่สามารถต่อต้านสิ่งชั่วร้ายเหล่านี้ได้ ลัทธิสโตยอิกส์เชื่อว่า ผลพวงที่อาจเกิดขึ้นจากมาตรการที่รุนแรงของรัฐเพื่อการเปลี่ยนแปลงสังคม จะส่งผลกระทบต่อเลวร้ายยิ่งกว่าการเยียวยารักษาโรค จิตใจที่ปล่อยวาง จะสงบเรียบง่ายได้กับร่างกายที่นอนสงบนิ่งอยู่ในหลุมศพตราบนานเท่าอนันต์ ลัทธิสโตยอิกส์เป็นปรัชญาที่เป็นผลพวงของยุคเฮเลน **แนวคิดเรื่องความเสมอภาค(equalitarianism) เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่โอบอ้อมอารี (humanitarianism) และสันติภาพ (pacifism) ถือเป็นแนวคิดสากลเป็นที่ยอมรับ** トラบเท่าปัจจุบัน

5.5 แนวคิดของกลุ่มซอฟิสต์ (Sophists)¹⁶

กลุ่มซอฟิสต์ เป็นชาวต่างด้าวที่อพยพเข้ามาอาศัยอยู่ในเอเธนส์ประมาณ 400 ปีก่อนคริสตกาลเป็นกลุ่มนักปรัชญาการเมืองที่มีอาชีพสัจจรับจ้างสอนหนังสือ กลุ่มซอฟิสต์จะสอนในเรื่องของ ซอเฟีย(sophia) ที่หมายถึง **ความเฉลียวฉลาด รอบรู้ และมีทักษะหรือความชำนาญงาน** กลุ่มซอฟิสต์นอกจากจะรับจ้างสอนหนังสือแล้วยังรับจ้างในการให้คำแนะนำด้านกฎหมายให้กับพลเมืองชาวเอเธนส์ซึ่งก็คือการทำหน้าที่เป็นทนายความแก่ต่างให้กับชาวเอเธนส์ที่เป็นชนชั้นระดับล่าง ไม่รู้หนังสือ ไม่รู้กฎหมายกติกากฎของรัฐ

¹⁶ ดูในสมพงษ์ เกษมสิน (ศ.) และจรรยา สุภาพ (ศ.). เรื่องเดิม.

โปรตาโกรัส (Protagoras) เป็นหนึ่งในนักซอเฟิสต์ยุคบุกเบิกและยิ่งใหญ่ และเป็นผู้หว่านเมล็ดพืชทางความคิด ปรัชญาแนวคิดของโปรตาโกรัสทรงอิทธิพลและแบ่งบาน จวบกระทั่งศตวรรษที่ 19 โปรตาโกรัสมีชีวิตอยู่ประมาณ 480 – 411 ปีก่อนคริสตกาล เขาเป็นนักเปรียบเทียบเปรียบเทียบ (relativist) ขณะที่ พลาโตเป็นนักอุดมการณ์สุดโต่ง (absolutist) โปรตาโกรัสยึดหลักว่า ความจริงที่มีตัวตนสัมผัสได้ไม่มีอยู่จริง มีแต่ความจริงตามความรู้สึกนึกคิดของมนุษย์ หรือความจริงตามความรู้สึกนึกคิดที่ใช้ตัวเองเป็นประธาน แนวคิดดังกล่าวคือ ลัทธิอัตตะประธาน หรือยึดตัวเองเป็นใหญ่ (subjectivism) กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ มนุษย์ไม่สามารถค้นหาความจริงได้ เพราะติดยึดอัตตะ แต่มนุษย์ค้นหาความพึงพอใจได้เพราะอัตตะเช่นกัน ลัทธิอัตตะประธานขึ้นอยู่กับปฏิกริยาสัมพันธ์ของการทำงานร่วมกันระหว่างมโนสำนึก และปรากฏการณ์ทางกายภาพของมนุษย์ วิสัยทัศน์คือสายตาทียาวไกล เป็นทัศนะวิสัยที่เป็นฝ่ายรุกมากกว่าการตั้งรับ โปรตาโกรัสให้เหตุผลว่ามนุษย์คือมาตรวัดสรรพสิ่ง (Man is the measure of all things.) แต่เป็นมาตรวัดแบบอัตตะประธาน

สวัสดิการสังคมและการบรรลุสวัสดิการสังคมขึ้นอยู่กับการตัดสินใจของพลเมืองภายในรัฐ ซึ่งเป็นแนวคิดที่ขัดแย้งกับ พลาโตอย่างสิ้นเชิง โปรตาโกรัสยกย่องและให้เกียรติกระบวนการแบบประชาธิปไตย เชื่อในหลักสามัญสำนึก และเชื่อว่าประสบการณ์ทางสังคมของมวลมนุษยชาติที่เป็นจริงหรือเหตุการณ์ทางสังคมที่เกิดขึ้นจริง จะไม่เป็นที่ไปตามคำสอนทางทฤษฎีและจริยธรรมทางการเมือง

กล่าวกันว่าโปรตาโกรัสเป็นผู้พูดประโยคที่ว่า “เราแต่ละคนเป็นมาตรวัดของทุกสิ่งที่เป็นอยู่ และที่ไม่ได้เป็นอยู่ แต่มีความแตกต่างอย่างยิ่งใหญ่ระหว่างคนหนึ่งกับอีกคนหนึ่งในการมองสิ่งที่เป็นอยู่และไม่ได้เป็นอยู่ เพราะสิ่งที่เป็นอยู่และปรากฏแก่สายตาคนหนึ่ง มีความแตกต่างจากสิ่งที่เป็นอยู่ที่ปรากฏแก่สายตาของอีกคนหนึ่ง”¹⁷ สิ่งเดียวกันมีมุมมองและความคิดเห็นแตกต่างกัน โปรตาโกรัสเห็นว่ามรรควิธีมีความสำคัญกว่าจุดหมาย เสถียรภาพทางสังคมจะเกิดขึ้นได้ เมื่อปัจเจกชนมี

¹⁷ See in R. B. Ekelund, Jr. and R. F. Herbert. **A history of Economic Theory and method** (New York: McGraw-Hill Publishing Company, 1990), p. 19.

กระบวนการทางเศรษฐกิจเป็นเรื่องของมนุษย์ที่ชาญฉลาด ที่ใช้หลักคิดและเหตุผลเพื่อแยกแยะความเป็นจริงออกจากธรรมชาติให้ได้ว่า อะไรจำเป็นเพื่อเติมเต็มความต้องการของมนุษย์ และควรหลีกเลี่ยงความขาดแคลนที่เจ็บปวดอย่างไร แนวคิดดังกล่าวเป็นหลักคำสอนเกี่ยวกับการแสวงหาความสุขให้กับตนเอง เห็นความสุขส่วนตนเป็นเรื่องใหญ่หรือ “ลัทธิความสุขนิยม (hedoism)” ลัทธิดังกล่าว อยู่ใต้จิตสำนึกของชาวกรีกส่วนใหญ่ หลายศตวรรษต่อมาลัทธิความสุขนิยม (hedoism) ได้กลายมาเป็นทฤษฎีทางเศรษฐศาสตร์ที่เรียกว่า “ทฤษฎีมูลค่าความรู้สึก (subjective theory of value)”

เป็นที่ยอมรับสมัยต่อมาว่า หลักคำสอนของโปรตาโกรัสเกี่ยวกับคนเป็นมาตรฐานวัดสรรพสิ่งเป็นบิดาของแนวคิดทั้งเรื่อง ทฤษฎีมูลค่าแรงงานและแนวคิดเรื่องอัตราผลตอบแทน แนวคิดของโปรตาโกรัสเกี่ยวข้องกับเศรษฐศาสตร์สมัยใหม่สองประการคือ การทำงานของกลไกตลาดในการจัดสรรทรัพยากรเพื่อบรรลุอัตราประโยชน์สูงสุด และประเมินคุณค่าทางเลือก ด้วยการใช้หลักคำสอนเรื่องทฤษฎีมูลค่าความรู้สึก

กลุ่มซอพิสต์เชื่อในลัทธิปัจเจกชนนิยม (individualism) ว่าแต่ละบุคคลมีความเชื่อและความปรารถนาเป็นของตัวเอง รู้จักผิดถูกชั่วดีว่าอะไรควรไม่ควร มนุษย์ไม่ชอบอยู่รวมกลุ่มหรือรวมกันเป็นสังคม เพราะมนุษย์เห็นแก่ตัว รัฐไม่ได้เกิดโดยธรรมชาติ แต่รัฐเกิดจากอำนาจหรือบุคคลที่มีอิทธิพลตั้งรัฐขึ้นมา อำนาจทางการเมืองคือความเห็นแก่ตัวของผู้ปกครอง

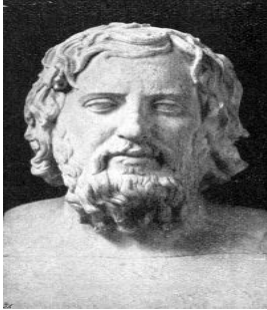
เมื่อมนุษย์มีความเห็นแก่ตัวมนุษย์จึงมีสิทธิที่จะยึดถือว่าสิ่งใดยุติธรรมสำหรับตนเองและสิ่งใดตัวเขาไม่ได้รับความยุติธรรม ความยุติธรรมจึงคือผลประโยชน์ของผู้แข็งแรงกว่า กฎหมายที่รัฐใช้เป็นเครื่องมือในการปกครองหาใช่กฎหมายที่แท้จริงไม่ กฎหมายที่แท้จริงคือ กฎหมายธรรมชาติ กฎหมายของรัฐจึงคือข้อตกลงระหว่าง

5.6 ลัทธิสkeptิซึม (Skepticism)¹⁸

ลัทธิสkeptิซึม เป็นแนวคิดที่ต่อยอดจากแนวคิดของซอฟิสต์ ได้รับความนิยมนสูงสุดเมื่อประมาณ 200 ปีก่อนคริสตกาล ผู้ทรงอิทธิพลของลัทธินี้คือ คาร์เนดิส (Carneades) เป็นแนวปรัชญาที่ยอมศิโรราบต่อทุกสิ่ง ไม่รับรู้ ไม่ต่อสู้กับสิ่งใดๆ ทั้งนั้น อย่าไปสนใจปัญหาสังคมหรือบ้านเมืองว่าจะเป็นอย่างไร ให้ปลีกตัวหลีกหนีจากทุกสิ่ง โดยกล่าวว่า ความรู้ทั้งหลายทั้งมวลล้วนเกิดจากมโนสำนึก ความรู้จึงสัมพันธ์และจำกัดกับมโนสำนึกของแต่ละคน เพราะฉะนั้น เราจึงไม่สามารถพิสูจน์อะไรได้ทั้งนั้น เพราะการตกอยู่ใต้มโนสำนึกจะหลอกลวงตัวเราเอง ไม่มีความความจริงที่แน่นอน สรรพสิ่งย่อมเป็นไปเช่นนั้น เราไม่รู้หรือว่าสรรพสิ่งแท้จริงแล้วคืออะไร เราไม่มีความรู้จริงเกี่ยวกับสิ่งที่อยู่เหนือธรรมชาติ ค่าความหมายแห่งชีวิต และความผิดถูก มโนสำนึกจึงไปตัดสินอะไรไม่ได้ทั้งนั้น ให้อยู่นิ่งเฉยแล้วจะมีความสุข การตั้งคำถามเพื่อค้นหาความจริง เป็นสิ่งที่ไร้สาระ อย่าไปกังวลกับสิ่งดีหรือเลว แล้วจิตจะสงบ นี่คือการพึงพอใจสูงสุดที่มนุษย์แสวงหา

¹⁸ E. M. Burns, R. E. Lerner, and S. Meacham, Op. Cit, p. 155-6.

5.7 แนวคิดของซีโนฟอน (Xenophon)¹⁹

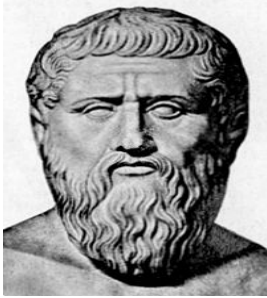
ซีโนฟอนมีชีวิตอยู่ราวประมาณ 427-355 ปีก่อนคริสตกาล ซีโนฟอนเป็นนักการทหารและเป็นศิษย์ซอคราตีส เขียนหนังสือชื่อ *Cyropaedia*, *Oeconomicus* และ *Hier* ในหนังสือ *Oeconomicus* เป็นงานเขียนที่ต้องการสำรวจการบริหารและการจัดองค์กรที่เหมาะสมของภาครัฐและเอกชน แนวคิดของซีโนฟอนมุ่งไปที่การตัดสินใจของปัจเจกชน ซีโนฟอนมองว่า การบริหารจัดการที่ดีจะเพิ่มขนาดส่วนเกินทางเศรษฐกิจทั้งระดับครัวเรือนและระดับประเทศหรือรัฐได้ การเพิ่มขนาดส่วนเกินทางเศรษฐกิจจะสำเร็จได้ต้องอาศัยความชำนาญงาน (skill) การจัดระเบียบ (order) และการแบ่งงานหรือหน้าที่กันทำ (division of labour) ทั้งสามประการที่กล่าวมาเป็นหลักการขั้นพื้นฐานที่สำคัญที่สุดด้านเศรษฐศาสตร์ การแบ่งงานกันทำจะทำให้เพิ่มปริมาณและคุณภาพของสินค้าได้ แนวคิดเรื่องการแบ่งงานกันทำของซีโนฟอนเป็นการเชื่อมโยงระหว่างการกระจุกตัวของประชากร ความชำนาญในการผลิต และผลผลิต ที่อธิบายไว้ในหนังสือ *Cyropaedia* หลักการแบ่งงานกันทำของซีโนฟอนคล้ายคลึงกับหลักการแบ่งงานกันทำของพลาโต และซีโนฟอนเสริมว่าการแลกเปลี่ยนของภาคเอกชนเป็นเรื่องของธรรมชาติ รัฐใหญ่จะมีพัฒนาการแบ่งงานกันทำ ขณะที่รัฐเล็กแทบจะไม่มีพัฒนาการการแบ่งงานกันทำ ประเด็นนี้สนับสนุนแนวคิดของพลาโตที่ว่ารัฐเกิดจากการแบ่งงานหรือแบ่งหน้าที่กันทำ

การแบ่งงานกันทำแม้จะเกิดขึ้นตั้งแต่สมัยสังคมชนเผ่าหรือเกิดขึ้นพร้อมกับพัฒนาการของสังคมมนุษย์ชาติ แต่ซีโนฟอนถือเป็นนักคิดนักปรัชญาคนแรกที่เริ่มวิเคราะห์การแบ่งงานหรือแบ่งหน้าที่กันทำ ที่เป็นระบบและมีเป้าหมายด้านเศรษฐศาสตร์ชัดเจนมากที่สุด เห็นได้จากการโยงความสัมพันธ์ระหว่างการกระจุกตัวของประชากร ความชำนาญในการผลิต และผลผลิต โดยมีเป้าหมายเพิ่มปริมาณผลผลิตและคุณภาพสินค้า ในรัฐใหญ่หรือสังคมใหญ่ที่การผลิตหลากหลาย การผลิตจะมีพัฒนาการแบ่งงานกันทำมากกว่าสังคมเล็กหรือรัฐเล็ก ขณะที่พลาโตปราชญ์ร่วมสมัย

¹⁹ R. B. Ekelund, Jr. and R. F. Herbert, Op. Cit., p. 15-7.

ในหนังสือ Hier ซีโนฟอนกล่าวว่า ถ้ามีจานอาหารจำนวนมากตั้งอยู่ต่อหน้าคนหนึ่ง ในไม่ช้าเขาจะรู้สึกเบื่ออาหาร หรือทำให้ความพอใจในการบริโภคอาหารลดลง ซึ่งสอดคล้องกับกฎการลดน้อยถอยลง (law of diminishing return) และซีโนฟอนยังมองว่า คนที่มีพร้อมทุกอย่างอยู่ต่อหน้า สิ่งเหล่านั้นจะทำให้เขาเลวลง (worse off) การมีชีวิตอยู่ระดับปานกลางจะเป็นสิ่งที่ดีกว่า ของสิ่งเดียวกัน บางครั้งก็ทำให้เกิดความมั่งคั่ง (wealth) ได้ บางครั้งก็ไม่เกิดความมั่งคั่ง เพราะบางสิ่งอยู่กับคนบางคนจะไม่มีประโยชน์ แต่อยู่กับคนบางคนมีประโยชน์ ถ้าคนนั้นรู้จักนำสิ่งนั้นไปแสวงหากำไร ด้วยการนำไปขาย จะเห็นว่า ซีโนฟอนมองกำไรคือความมั่งคั่ง สิ่งใดที่ให้ความสุขบุคคลไม่ได้ สิ่งนั้นไม่ใช่ความมั่งคั่ง การถือครองที่ดินจำนวนมาก แต่ผู้ถือครองยังอดอยากแร้นแค้น การมีที่ดินก็ไม่ใช่ความมั่งคั่ง แนวคิดเกี่ยวกับความพึงพอใจในสินค้าของซีโนฟอนได้กลายมาเป็นศูนย์กลางการวิเคราะห์ “ทฤษฎีอรรถประโยชน์” ในทางเศรษฐกิจในปัจจุบัน

5.8 แนวคิดของพลาโต (Plato)²⁰

พลาโตมีชีวิตอยู่ประมาณ 427-327 ปีก่อนคริสตกาล เกิดในตระกูลขุนนาง พลาโตเขียนหนังสือหลายเล่ม ได้แก่ **The Republic, Laws** และ **The Statesman** เป็นต้น แต่ที่มีเนื้อหาด้านเศรษฐศาสตร์ปรากฏอยู่ใน **The Republic** และ **Laws** วิธีเขียนหนังสือของพลาโตใช้วิธีสนทนาโต้ตอบ (dialogue) ตามแบบซอคราติสผู้เป็นอาจารย์ พลาโตวิเคราะห์โครงสร้างทางเศรษฐกิจและการเมืองของรัฐ พลาโตเป็นชนชั้นขุนนางโดยกำเนิด วิธีคิดของเขาบางครั้งจึงเป็นลักษณะของการรักษาประโยชน์ของชนชั้นขุนนาง พลาโตไม่รังเกียจชนชั้นพ่อค้า แต่ที่ไม่ชอบชนชั้นพ่อค้า เพราะพ่อค้าก่อให้เกิดการขยายตัวของลัทธิพาณิชยกรรม (commercialism) และการเติบโตด้านอำนาจทางเศรษฐกิจของชนชั้นพ่อค้าจะตีบคลานมาสู่การครอบครองอำนาจรัฐ ในหนังสือ **The Republic** มีเนื้อหาเกี่ยวกับรัฐอุดมคติ (ideal city) พลาโตเป็นนักวาดหวัง นักจินตนาการ โดยเฉพาะการจินตนาการเกี่ยวกับรัฐ พลาโตไม่เพียงแต่สร้างสังคมในจินตนาการ หรือ “**จินตสังคมหรือสังคมอุดมคติ (Utopia Society)**” เท่านั้น แต่เขายังซ่อนเป้าหมายทางการเมืองไว้ด้วย แนวคิดทางการเมืองของพลาโตค่อนข้างตายตัว มีสภาพนิ่ง และเป็นอุดมคติ พลาโตมองว่าการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองใดๆ จะนำมาซึ่งความถดถอยล่าช้าทางสังคม²¹ พลาโตคือปราชญ์ที่ได้รับการขนานนามว่า นักอุดมการณ์สุดขั้วหรือสุดโต่ง (the absolutist)

พลาโตแสวงหาจุดเหมาะสมทางการเงินหรือเศรษฐกิจโดยนำเสนอความยุติธรรมทางเศรษฐกิจด้วยศีลธรรม **ความสำเร็จทางเศรษฐศาสตร์ที่ยิ่งใหญ่ของพลาโตคือแนวคิดเรื่องความชำนาญงานและการแบ่งงานกันทำหรือแบ่งหน้าที่กันทำ (division of labour)** ซึ่งเป็นแนวคิดต่อเนื่องจากซีโนโฟน พลาโตโยงความสัมพันธ์ระหว่างการถือกำเนิดขึ้นของรัฐกับความชำนาญงานและการแบ่งงานหรือแบ่งหน้าที่กัน

²⁰ Eric Roll, **A History of Economic Thought** (London: Faber and Faber Ltd., 1973), p. 25-35.

²¹ See in R. B. Ekelund, Jr. and R. F. Herbert, Op. Cit, p.17-8.

จากประโยคข้างต้น เป็นการสะท้อนการสถาปนาเศรษฐศาสตร์แห่งรัฐหรือเศรษฐศาสตร์การเมือง เป็นหนทางสู่ทฤษฎีการแลกเปลี่ยน ความชำนาญงาน จะก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนที่เป็นสัดส่วน ตลาด ต้องมีการ ควบคุมหรือบริหารจัดการ โดยใช้เงินเป็นตัวกลางในการแลกเปลี่ยน เงินที่นำออกใช้ต้องมีค่าแข็ง (fiat money) จะทำให้การค้ำมีกำไรลดน้อยลง การขูดรีดดอกเบี้ยก็จะลดน้อยลงด้วย พลาโตมองว่า เงินตราและการค้าเป็นสิ่งชั่วร้ายที่จำเป็น การค้าจึงต้องอยู่บนกฎแห่งความยุติธรรม (rules of justice)

ความสำเร็จด้านรัฐศาสตร์ของพลาโตคือ แนวคิดในเรื่องกำเนิดรัฐที่เกี่ยวกับรัฐอุดมคติ (ideal republic) พลาโตให้เหตุผลว่ารัฐเกิดขึ้นเนื่องมาจากการแบ่งหน้าที่หรือแบ่งงานกันทำ มนุษย์โดยธรรมชาติแล้วจะไม่เท่าเทียมกันในเรื่องของทักษะ (skill) และความต้องการที่หลากหลาย (multiplicity of human

²² Ibid, p.17.

ความชำนาญงานไม่เกี่ยวกับการทำให้สินค้าราคาถูกลง แนวคิดเรื่องการแบ่งงานกันทำของพลาโตไม่เชื่อมโยงกับขนาดของตลาด (the size of the market) และระดับความเข้มของการแบ่งงานทำ (the degree of division of labour) ที่อดัม สมิธ (Adam Smith)²³ ได้อธิบายไว้ในทฤษฎีการแบ่งงานกันทำ (theory of division of labour) แนวคิดเรื่องการแบ่งงานหรือแบ่งหน้าที่กันทำสอดคล้องกับแนวคิดของซีโนฟอน (Xenophon) นักคิดร่วมสมัยพลาโต

แนวคิดเรื่องการแบ่งงานกันทำหรือแบ่งหน้าที่กันทำของพลาโตมิใช่จะโยงไปที่การถือกำเนิดขึ้นของรัฐและการก่อให้เกิดความชำนาญงาน และการแบ่งงานหรือแบ่งหน้าที่กันทำและให้การผลิตเป็นการผลิตในเชิงพาณิชย์เท่านั้น พลาโตยังซ่อนผลกระทบไปข้างหลังไว้ด้วย กล่าวคือ ชนชั้นปกครองจะต้องมาจากทายาทที่สืบสายโลหิตจากชนชั้นขุนนาง การปกครองเป็นหน้าที่ของชนชั้นขุนนาง การผลิตเป็นหน้าที่ของชนชั้นผลิต (artisan) ที่เป็นชนชั้นได้ปกครองหรือถูกปกครอง ซึ่งประกอบด้วยพ่อค้า นักอุตสาหกรรม ช่างฝีมือ กสิกร และผู้ใช้แรงงานในการผลิตอื่นๆ จะเห็นว่าประเด็นนี้ พลาโตซึ่งเป็นชนชั้นขุนนางโดยกำเนิด ต้องการจะรักษาประโยชน์ของชนชั้นขุนนางไว้ให้เป็นชนชั้นปกครองให้เป็นผู้ปกครองที่เป็นประเพณีสืบทอดกันมายาวนาน ส่วนชนชั้นผู้ผลิตก็เป็นชนชั้นได้ปกครองหรือถูกปกครองไป เป็นการแบ่งงานหรือหน้าที่กันทำตามความชำนาญงานเช่นกัน

²³ Eric Roll, Op, Cit., p. 31.

พลาโตตระหนักถึงปัญหาที่รัฐเผชิญอยู่อย่างดี ไม่ว่าจะเป็นปัญหาความขัดแย้งของชนชั้นในสังคม ปัญหาการฉ้อราษฎร์บังหลวง ปัญหาความทุกข์ยากของประชาชน เหล่านี้จะทำให้ประชาชนสิ้นศรัทธาต่อรัฐ ซึ่งจะนำมาซึ่งผลพวงอันหน้าสะพรึงกลัว แต่พลาโตก็ยังแบ่งชนชั้นตามฐานะทางเศรษฐกิจออกเป็นสี่ชนชั้น โดยประชากรเอเธนส์ขณะนั้นมีอยู่ 5,040 คน เอเธนส์จึงแบ่งที่ดินออกเป็น 5,040 แปลง ให้ประชาชนชาวเอเธนส์มีกรรมสิทธิ์ในที่ดินได้คนละแปลง และมีทรัพย์สินได้ไม่เกินสี่เท่าของมูลค่าที่ดิน ใครมีทรัพย์สินมากกว่านี้ต้องยกให้กับรัฐ การแบ่งชนชั้นของพลาโตเป็นการขัดแย้งกับหลักการของรัฐอุดมคติของพลาโตเอง ขณะเดียวกันก็ให้ทัศนะว่ามีความแตกต่างกันอย่างชัดเจนระหว่างชนชั้นปกครองและชนชั้นถูกปกครอง สภาพการปกครองและถูกปกครองจึงต้องดำรงอยู่ และพลาโตให้การสนับสนุนในเรื่องนี้ และมองว่าชนชั้นปกครองต้องเป็นทายาทที่สืบสายโลหิตตกทอดต่อเนื่องกันมา มากกว่าที่จะเป็นชนชั้นใดชั้นหนึ่งมาทำหน้าที่ในการปกครอง และชนชั้นปกครองต้องปลอดจากแรงจูงใจในการแสวงหาประโยชน์ทางเศรษฐกิจหรือการกดขี่เอารัดเอาเปรียบทางเศรษฐกิจ (motive of economic exploitation) จึงจะเป็นมาตรฐานความประพฤติเป็นที่ยอมรับประเด็นนี้คือความลับของ “ลัทธิคอมมิวนิสต์ (communism)” ที่ซ่อนอยู่ในแนวคิดรัฐอุดมคติของพลาโต พลาโตละเลยผลกระทบในเรื่องของการใช้อำนาจแบบเบ็ดเสร็จ ละเลยต่อแง่มุมทางเศรษฐกิจของชนชั้นปกครอง และท้ายสุดก็คือนำเอเธนส์ไปสู่การปกครองแบบคณาธิปไตย (oligarchy)

ในด้านการปกครอง พลาโตจะแบ่งคนออกเป็นสองชนชั้นคือ ชนชั้นปกครอง (the ruler) และชนชั้นใต้ปกครอง (the ruled) ชนชั้นปกครองจะมีอยู่สองระดับประกอบด้วย “ชนชั้นพิทักษ์ (guardians)” และ ชนชั้นผู้ช่วยชนชั้นพิทักษ์หรือ “ชนชั้นปกป้องรักษาชาติ (auxiliaries)” และชนชั้นที่สองคือ ชนชั้นใต้ปกครองซึ่งคือ ชนชั้นผลิต (artisans) ที่เป็นชนชั้นที่อุทิศตัวเองในการผลิตด้วยการใช้มือในการผลิต เพื่อนำผลผลิตไปแลกกับทรัพย์สินอื่น พลาโตถือว่าชนชั้นนี้ไม่มีใครมีความสามารถในการปกครอง จึงควรทำหน้าที่ในการผลิตต่อไป

การเป็นชนชั้นปกครองต้องถูกฝึกตั้งแต่เยาว์วัย ได้รับการฝึกอบรมด้านศิลปศาสตร์อย่างดี ไม่ว่าจะเป็นวิชาปรัชญาและศาสตร์ด้านการสงคราม เพราะนอกจากจะทำหน้าที่ปกครองหรือพิทักษ์แล้ว ยังต้องทำหน้าที่ในการปกป้องรัฐจากการถูกรุกรานจาก

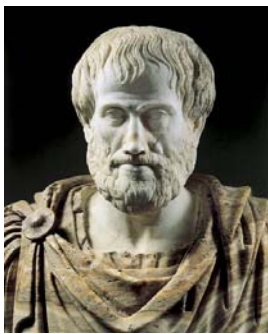
รัฐอุดมคติของพลาโต แตกต่างจากการปกครองแบบระบอบประชาธิปไตย เอเธนส์ ระบอบราชาธิปไตยแบบเอเธนส์นำมาซึ่งความขัดแย้งของคนในสังคม มีการกดขี่ชู้ดรีดเอารัดเอาเปรียบผู้ที่อ่อนแอกว่า สังคมไร้คุณธรรมและขาดความยุติธรรม ประชาชนสิ้นหวังในอนาคตและหมดศรัทธาต่อรัฐ ขณะที่รัฐขุนนางสปาร์ตา อำนาจการปกครองอยู่กับชนชั้นขุนนางที่สืบสายโลหิตตกทอดเป็นทายาทสืบต่อกันมาไม่ต้องคำนึงถึงคุณสมบัติด้านการศึกษาของผู้ปกครอง และไม่ต้องแสวงหาราชูปราภพเพื่อมาทำหน้าที่ในการปกครอง การปกครองไม่ต้องคำนึงถึงเหตุผลและความยุติธรรมคุณงามความดีอะไร แต่ประชาชนจะถูกสอนให้เชื่อฟังผู้นำ ถูกสอนให้เคารพกฎกติกาของรัฐ และต้องยึดระเบียบวินัยอย่างเคร่งครัด

แนวคิดเรื่องรัฐอุดมคติและจินตสังคม (Utopia society) ของพลาโตไม่ได้ถูกนำไปใช้ในยุคสมัยของพลาโตหรือยุคหลังต่อมาแต่อย่างใด แม้แต่ไดออน (Dion) ผู้เป็นศิษย์ของพลาโตและมีตำแหน่งราชการใหญ่โตทำหน้าที่สนองราชการอยู่ที่ ซีราคิวส์ (Syracuse) ก็ไม่สนใจนำไปใช้ แต่กลับนำรูปแบบการปกครองระบอบการปกครองแบบคณาธิปไตย (oligarchy) ไปใช้แทน อย่างไรก็ตาม ไดออนก็ไม่เห็นด้วยกับการปกครองระบอบทรราชของสปาร์ตา โดยไดออนมองว่าระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยของเอเธนส์มีจุดอ่อน จึงไม่เห็นด้วยกับรูปแบบการปกครองแบบประชาธิปไตยของเอเธนส์ และไม่ได้นำรัฐอุดมคติไปใช้ในการบริหารกิจการบ้านเมือง อุดมการณ์ของพลาโตจึงเป็นหมันในทางปฏิบัติ เมธีปราชญ์บางคนเชื่อว่าพลาโตสร้างอุดมการณ์นี้ขึ้นมาเพื่อประโยชน์ของตัวเอง และเพื่อรักษาไว้ซึ่งประโยชน์ของชนชั้นขุนนาง แต่ก็ไม่มีใครพิสูจน์ประเด็นเหล่านี้ได้ว่าเป็นจริงแน่นอน แต่ที่ชัดเจนที่สุดรัฐอุดมคติของพลาโตเอื้อประโยชน์

โครงสร้างทางเศรษฐกิจและสังคมยุคหลังพลาโตเปลี่ยนแปลงไปเร็วมาก สังคมเต็มไปด้วยมวลทาสและคนยากจน มูลค่า (value) ได้เข้ามามีอิทธิพลครอบงำทางเศรษฐกิจ ทำให้สังคมเริ่มตระหนักในรัฐอุดมคติและจินตสังคมของพลาโตแต่สังคมได้รุดหน้าไปไกลเกินกว่าจะจัดตั้งไว้ได้ แม้สังคมอยากจะหวนคืนกลับสู่สังคมแบบดั้งเดิมเหมือนอดีต หรืออยู่ในจินตสังคมของพลาโต แต่พลังอำนาจของสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปยิ่งใหญ่เกินกว่าที่สังคมจะจัดตั้งไว้ได้ จึงไม่มีหนทางที่จะย้อนกลับคืนสู่สังคมยุคเก่าได้หรือกลับไปสู่จินตสังคมยุคสังคมชนเผ่าได้

พลาโตคือ ปราชญ์ผู้ยิ่งใหญ่ที่วางรากฐานเรื่องกำเนิดรัฐและการแบ่งหน้าที่กันทำหรือแบ่งงานกันทำเพื่อให้ได้รัฐอุดมคติและจินตสังคม (Utopia society) แนวคิดของพลาโตจึงเป็นต้นกำเนิดของแนวคิดทางการเมืองรูปแบบต่างๆ トラบเท่าปัจจุบัน และถือได้ว่าพลาโตเป็นนักปฏิรูปสังคมคนหนึ่ง

5.9 แนวคิดของอริสโตเติล

อริสโตเติล(Aristotle) เป็นศิษย์พลาโต มีอายุอยู่ราว 384-322 ปีก่อนคริสตกาล เขียนหนังสือเรื่อง **Politics, Ethics, The Constitution of Athens, Topics, และRhetoric** หนังสือที่เขาเขียนชี้ให้เห็นถึงสภาพสังคมของยุคนั้นว่ามีโครงสร้างพื้นฐานอย่างไร อริสโตเติลเป็นผู้วางรากฐานด้านวิทยาศาสตร์และรัฐศาสตร์และ อริสโตเติลยังถือว่าเป็นนักวิเคราะห์เศรษฐกิจคนแรกของโลก (the first analytical economist)²⁴

หนังสือ Politics เล่ม 11 ได้อธิบายถึงโครงสร้างของรัฐอุดมคติ ขณะเดียวกันก็คัดค้านเนื้อหาสาระรัฐอุดมคติของพลาโต โดยเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับหลักการสังคมนิยมแบบคอมมิวนิสต์ อริสโตเติลสนับสนุนเรื่องกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินของบุคคลไม่เห็นด้วยกับการที่รัฐเป็นเจ้าของทรัพย์สินทั้งหมด เพราะการควบคุมดูแลจะไม่ทั่วถึงและทำ

²⁴ Eric Roll, Op. Cit., p. 31.

รัฐอุดมคติของอริสโตเติลเป็นรัฐที่ไม่เป็นจินตนาการมากนักเมื่อเทียบกับรัฐอุดมคติของพลาโต อริสโตเติลจะเชื่อในเรื่องของเหตุผล (reason) และ ธรรมาภิบาล (benevolence) รัฐประกอบด้วยชนชั้นปกครอง (the ruler) และชนชั้นใต้ปกครอง (the ruled) ชนชั้นปกครองทำหน้าที่ด้านการทหาร การบริหารราชการ ผู้พิพากษา และ พระสงฆ์ การทำหน้าที่ทางการปกครองจะขึ้นอยู่กับช่วงอายุของแต่ละคน เป็นทหารในวัยหนุ่มฉกรรจ์ เป็นข้าราชการหรือบุรุษรัฐ (stateman)²⁵ เมื่อวัยกลางคน และเป็นพระสงฆ์ในวัยชรา ชนชั้นใต้ปกครองคือ ชาวนา ช่างแกะสลัก และกรรมกร

ทัศนะต่อการค้า อริสโตเติลมองว่าการค้าทำให้คนสะสมความมั่งคั่งและขายสินค้าเกินราคายุติธรรม (just price) การค้าจึงไม่ใช่อาชีพที่เป็นธรรมชาติ (unnatural occupation) จะต้องมีจำกัดขอบเขตของการค้าและในสังคมต้องมีชนชั้นทาส เพราะทาสมีความจำเป็นในการสร้างนครรัฐ เพราะคนบางคนเป็นทาสโดยธรรมชาติ (Some people are slaves by nature.) แต่สถาบันทาสต้องไม่ใช่ชาวเฮเลนโดยกำเนิด แนวคิดเรื่องรัฐอุดมคติของอริสโตเติลนั้นว่ามีความสำคัญน้อยมากเมื่อเทียบกับแนวคิดทางเศรษฐศาสตร์ที่เขาสร้างขึ้นและอธิบายไว้ แนวคิดทางเศรษฐศาสตร์ 3 ประการที่อริสโตเติลสร้างขึ้นและได้อธิบายไว้ คือ

1. คำจำกัดความของขอบเขตทางเศรษฐกิจหรือเศรษฐศาสตร์ (definition of the scope of economy)
2. การวิเคราะห์การแลกเปลี่ยน (analysis of exchange)
3. ทฤษฎีเงินตรา (theory of money)

²⁵ Statesman ในที่นี้หมายถึงบุรุษรัฐหรือผู้ที่ทำงานให้กับรัฐในตำแหน่งหน้าที่ราชการ จึงมีความหมายไม่เหมือนกับคำว่า “รัฐบุรุษ” ที่หมายถึงบุคคลที่ทรงคุณค่าและยิ่งใหญ่ของรัฐ

อริสโตเติลอธิบายกระบวนการเหล่านี้ได้ต่อเนื่องเป็นขั้นตอน เชื่อมโยงเป็นเหตุเป็นผลอย่างต่อเนื่อง และมองว่าเศรษฐศาสตร์นั้นแบ่งออกเป็นสองส่วน คือ

1. ความเป็นเศรษฐศาสตร์โดยคุณลักษณะเฉพาะ (economy proper) ซึ่งเป็นศาสตร์ที่ว่าด้วยการบริหารจัดการบ้านเรือน (science of household management)

2. ความเป็นศาสตร์ด้านอุปทาน (the science of supply) ซึ่งเป็นศาสตร์ที่ว่าด้วยศิลปะการได้มาด้วย ทักษะ ความสามารถ ความพยายาม หรือพฤติกรรมของบุคคลที่ถือเป็นศิลปะการแสวงหา (art of acquisition)

เศรษฐศาสตร์ในความหมายแรกที่เป็นศาสตร์ว่าด้วยการบริหารจัดการบ้านเรือนจะเกี่ยวข้องกับพัฒนาการของรัฐที่เริ่มจากครัวเรือน ชุมชนหรือหมู่บ้าน และเป็นเมืองหรือนครรัฐในท้ายที่สุด สถาบันทาสจึงมีความจำเป็นในการสร้างนครรัฐ อริสโตเติลจึงสนับสนุนให้คงสภาพสถาบันทาสไว้

เศรษฐศาสตร์ในความหมายที่สองที่เป็นศาสตร์ด้านอุปทาน จะเป็นการวิเคราะห์ศิลปะแห่งการแลกเปลี่ยน ซึ่งการแลกเปลี่ยนจะมีสองลักษณะคือ การแลกเปลี่ยนที่เป็นธรรมชาติ (natural exchange) กับการแลกเปลี่ยนที่ไม่เป็นธรรมชาติ (unnatural exchange) การแลกเปลี่ยนที่เป็นธรรมชาติ (natural exchange) คือการแลกเปลี่ยนเพียงเพื่อสนองตอบความต้องการที่เป็นธรรมชาติของมนุษย์ โดยเริ่มจากความต้องการของบุคคล ครัวเรือน ชุมชน จนกระทั่งรัฐ การแลกเปลี่ยนระดับนครรัฐจะมีความสลับซับซ้อนมากขึ้นเพราะมีความต้องการที่หลากหลาย การแลกเปลี่ยนที่หลากหลายและสลับซับซ้อนนี้จะนำไปสู่การแลกเปลี่ยนที่ไม่เป็นธรรมชาติ (unnatural exchange) การแลกเปลี่ยนที่ไม่เป็นธรรมชาติหรือการค้าคือกระบวนการที่คนสองคนดีขึ้น (better off) จากการแลกเปลี่ยน คนสองคนจะการแลกเปลี่ยนหรือค้าขายกันได้ เมื่อแต่ละคนต่างมีส่วนเกิน และยอมเสียสละส่วนเกินเพื่อให้ได้สินค้าจากอีกคนหนึ่ง การแลกเปลี่ยนจึงต้องเป็นสัดส่วนต่อกัน ...ถ้านาย ก เป็นคนสร้างบ้าน นาย ข เป็นช่างทำรองเท้า คนสร้างบ้านต้องสวมรองเท้า ช่างทำรองเท้าต้องมีบ้านอยู่ ฉะนั้น ต้องมีความเท่าเทียมกันที่เป็นสัดส่วนของสินค้า การแลกเปลี่ยนที่เป็นสัดส่วนจึงเกิดขึ้น ประเด็นจึงอยู่ที่ว่าต้องใช้รองเท้ากี่คู่จึงจะแลกได้บ้านหนึ่งหลัง การเปรียบเทียบต้องใช้เงินตรามาช่วยหรือเป็นตัวกลางใน

1. เมื่อปรากฏส่วนเกิน
2. ผู้ค้าได้ประเมินส่วนเกินของตนเอง
3. ผู้ค้าต่างได้ประโยชน์จากแลกเปลี่ยน
4. เมื่อมีการขัดแย้งทางการค้า ผู้มีอำนาจเกี่ยวข้องหรือรัฐจะเข้ามาไกล่เกลี่ย

โดยยึดหลักความยุติธรรมร่วมกันและสวัสดิการของรัฐ

อริสโตเติลมองว่าสิ่งที่มีอยู่มีการนำไปใช้อยู่สองลักษณะคือ ใช้อยู่ตามลักษณะเฉพาะของสิ่งนั้นหรือประโยชน์การใช้ และการใช้อีกลักษณะหนึ่ง ไม่ใช่คุณลักษณะเฉพาะของสิ่งของ แต่เป็นการใช้สิ่งของขั้นที่สอง เช่น รองเท้าใช้เพื่อสวมใส่ และใช้เพื่อการแลกเปลี่ยน²⁷ ดังคำกล่าวที่ว่า “Of everything we possess, there are two uses: both belong to thing as such, but not the same manner for one is the proper and the other the improper or secondary use of it. For example a shoe is used for wear, and is used for exchange: both are uses of the shoe.” จากคำพูดดังกล่าวจะเห็นว่าสิ่งของมีมูลค่าอยู่สองอย่างคือ มูลค่าการใช้ (use-value) และมูลค่าการแลกเปลี่ยน (exchange-value) มูลค่าสิ่งของดังกล่าวเป็นหลักความคิดทางเศรษฐศาสตร์ที่ทราบเท่าปัจจุบัน อริสโตเติลมองว่า มูลค่าการแลกเปลี่ยนไม่จำเป็นต้องเป็นธรรมชาติเสมอไป คนอาจจะพอใจแลกเปลี่ยนกันได้ในรูปแบบที่ไม่เป็นธรรมชาติ นั่นคือมูลค่าการแลกเปลี่ยนอาจสูงกว่ามูลค่าการใช้ ขณะเดียวกัน การแลกเปลี่ยนเป็นศิลปะในการทำ

²⁶ R. B. Ekelund, Jr. and R. F. Herbert , Op. Cit , p.17.

²⁷ Eric Roll, Op. Cit., p. 32.

ระบบการแลกเปลี่ยนสิ่งของต่อสิ่งของ (barter system) จะไม่สะดวกต่อการแลกเปลี่ยน เพราะจะมีปัญหาเรื่องขนาด น้ำหนักและจำนวนติดตามมาว่าจะวัดกันอย่างไร แต่ถ้าใช้เหรียญเงินตรา (coinage) ในการแลกเปลี่ยนหรือเป็นตัวกลางในการแลกเปลี่ยนก็จะขจัดปัญหาดังกล่าวออกไปและสร้างประโยชน์ให้กับการค้า และเป็นการทำเงินหรือหาเงิน (money-making) จากการแลกเปลี่ยน การแลกเปลี่ยนที่ไม่เป็นธรรมชาติทำให้การแลกเปลี่ยนที่เป็นธรรมชาติสูญหายไป การสะสมเงินตราเข้ามาแทนที่เพื่อสนองความต้องการที่หลากหลายของมนุษย์ ความเลวร้ายของการทำเงินหรือหาเงินคือ การใช้เงินเป็นแหล่งสะสมความมั่งคั่งด้วยการขูดรีดดอกเบี้ย (usury) การทำเงินหรือหาเงินเดิมทีเดียวกันก็เพื่อใช้ในการแลกเปลี่ยน ไม่ได้หาเงินหรือทำเงินขึ้นมาเพื่อให้เกิดดอกเบี้ย การขูดรีดดอกเบี้ยถือเป็นความใจร้าย แล้งน้ำใจ เอารัดเอาเปรียบ และริดเลือดจากผู้ยากไร้ แต่การขูดรีดดอกเบี้ยเป็นธรรมชาติของการหาเงินหรือทำเงิน ประเด็นข้างต้น อริสโตเติลขยายความต่อเนื่องจากที่พลาโตให้คำจำกัดความว่าเงินตราคือสัญลักษณ์เพื่อประโยชน์ในการแลกเปลี่ยน

อริสโตเติลมองว่าการค้าไม่ใช่อาชีพที่เป็นธรรมชาติ จึงพยายามจำกัดขอบเขตของการค้า โดยการค้าต้องคำนึงถึงจริยธรรม (ethics) ศีลธรรม (moral) และให้แยกแยะรูปแบบการค้าในแต่ละประเภท แนวคิดเรื่องจริยธรรมทางการค้าของอริสโตเติลได้รับการสนับสนุนจากนักบวชคริสต์สมัยกลาง เพราะนักบวชคริสต์ประณามการขูดรีดดอกเบี้ย (usury) และไม่เห็นด้วยที่จะให้มีการเก็บดอกเบี้ย (interest) จากเงินกู้

อริสโตเติลอธิบายต่อไปว่า เงินนอกจากจะทำหน้าที่เป็นตัวกลางในการแลกเปลี่ยนแล้ว เงินยังทำหน้าที่เป็นทุนเงินตรา (money-capital) ที่นำพามวลมนุษย์ไปสู่ความปรารถนาเพื่อการสะสมความมั่งคั่งอย่างไม่มีที่สิ้นสุด แนวคิดของอริสโตเติลเป็นแนวคิดแรกของประวัติศาสตร์เศรษฐกิจที่มีการกล่าวอ้างถึง

ในเรื่องคุณสมบัติของเงิน อริสโตเติลมองว่าเงินตราหรือเงินสัญลักษณ์ (symbolic money) เป็นเงินที่ถูกสร้างขึ้นมา ไม่ได้ถือกำเนิดจากธรรมชาติ เงินตรา (money) มาจากคำว่า **nomos** ในภาษากรีกซึ่งหมายถึงกฎระเบียบหรือกฎหมายผสมกับคำว่า **lex** ในภาษาละตินซึ่งหมายถึงกฎระเบียบหรือกฎหมายเช่นกัน จากรากศัพท์เงินตราจึงหมายถึงสิ่งที่ถูกต้องตามกฎหมาย จึงไม่มีใครให้ความหมายของคำว่า “เงินตรา” ให้ชัดเจนได้ แม้แต่เมธีปราชญ์ยุคกลางก็สับสนกับคำว่า “เงินตรา (money)” ฉะนั้นจึงเป็นการยากที่จะแยกแยะว่า อะไรคือ เงินตราที่ถูกต้องตามกฎหมาย และอะไรคือเงินตราที่ใช้ในการแลกเปลี่ยน อริสโตเติลให้ความหมายเกี่ยวกับคุณสมบัติของเงินตราว่า เงินตราเป็นสิ่งที่ถูกสร้างขึ้นมา ไม่ได้เกิดขึ้นเองโดยธรรมชาติ ถ้ามองว่าเงินเป็นตัวกลางในการแลกเปลี่ยน ทศนะประเด็นนี้ของอริสโตเติลจะสอดคล้องกับ “ทฤษฎีสถานะภาพเงินตราของ Knapp” ที่ว่าเงินตราเป็นที่มาของกฎหมายหรือเป็นสิ่งที่ใช้แลกเปลี่ยนได้อย่างถูกต้องตามกฎหมาย แต่ในทัศนะของอริสโตเติลคำว่า **nomos** คือ การสร้างตลาดหรือทำให้เกิดตลาด เพราะเงินตราใช้เพื่อการแลกเปลี่ยน ตลาดเกิดขึ้นเพราะมีการแลกเปลี่ยน โดยนัยดังกล่าว เงินตราในความหมายของอริสโตเติลจึงแตกต่างจากเงินตราโดยนัยตามกฎหมายหรือแตกต่างจากเงินตราตามรากศัพท์

อริสโตเติลแยกแยะประเด็นนี้เพื่อชี้ให้เห็นธรรมชาติของกระบวนการทางเศรษฐกิจที่ใช้เงินตราเป็นตัวกลางในการแลกเปลี่ยน มีพัฒนาการมาจากเศรษฐกิจระดับครัวเรือน ไปเป็นเศรษฐกิจชุมชน และเศรษฐกิจของรัฐหรือของประเทศในท้ายที่สุด และชี้ให้เห็นความแตกต่างระหว่างเงินตราในบทบาทของการเป็นตัวกลางในการแลกเปลี่ยนและเงินตราในฐานะที่เป็นทุนเงินตรา

ในหนังสือ Ethics เล่ม 5 ของอริสโตเติลอธิบายหน้าที่ของเงินตราว่า เงินตราเป็นมาตรวัดมูลค่า (measure of value) ที่สามารถนำไปเป็นตัวกลางในการแลกเปลี่ยนได้ และการแลกเปลี่ยนต้องอยู่บนพื้นฐานที่เท่าเทียมกัน (equivalence) นั่นคือ การแลกเปลี่ยนต้องขึ้นอยู่กับความต้องการที่เท่าเทียมกันที่

อริสโตเติลกล่าวว่า แม้ว่าสินค้าที่นำมาแลกเปลี่ยนจะต่างชนิด ประเภท ขนาด น้ำหนัก หรือรูปร่างเปรียบเทียบกันไม่ได้ (incommensurable) แต่คนก็ยังนำมาเปรียบเทียบกันเพื่อให้การแลกเปลี่ยนเกิดขึ้น จากที่อริสโตเติลอธิบายมามองได้เป็นสองประการคือ **ประการแรก** สังคมมีอุปสงค์ร่วมกับการแลกเปลี่ยนจึงเกิดขึ้น **ประการที่สอง** เงินตราคือตัวแทนของอุปสงค์ (money as a sort of recognized representative of demand) อริสโตเติลยังอธิบายหน้าที่ของเงินตราอีกว่า **เงินตรามีหน้าที่สะสมมูลค่า (store of value) และเงินตราเป็นสิ่งที่ใช้เพื่อการแลกเปลี่ยนในอนาคต (future exchange) โดยสรุป อริสโตเติลมองว่าเงินตรามีหน้าที่คือ**

1. เป็นตัวกลางในการแลกเปลี่ยน
2. เป็นทุนเงินตรา
3. เป็นมาตรวัดมูลค่า
4. เป็นสิ่งสะสมมูลค่า และ
5. ใช้เพื่อการแลกเปลี่ยนในอนาคต

นับว่าอริสโตเติลเป็นผู้ริเริ่มวิเคราะห์ปัญหามูลค่าการแลกเปลี่ยน ขณะเดียวกันก็เห็นว่าการแลกเปลี่ยนต้องอยู่บนพื้นฐานของจริยธรรมและคุณธรรม เงินตราเป็นสิ่งที่ใช้เพื่อความสะดวกในการแลกเปลี่ยน ที่ถูกต้องตามกฎหมาย เพื่อสนองตอบความพึงพอใจของผู้บริโภค การขาดแคลนเงินตราเป็นเรื่องธรรมชาติ การขูดรีดดอกเบี้ยเพื่อให้เงินออกดอกออกผลมากขึ้น เป็นสิ่งที่ไม่เป็นธรรมชาติ ดังคำกล่าวที่ว่า “Money arose as a means of facilitating legitimate (natural) exchange, that which had as its sole aim the satisfaction of the wants of consumers. Barrenness was thus part of its essential nature; usury, which made money bear fruit, was unnatural.” ต่อมานักปราชญ์ยุคกลางได้นำไปเป็นสาระสำคัญในการสร้าง “**ราคายุติธรรม (just price)**” ขึ้นมา

อริสโตเติลมองว่ากระบวนการทางเศรษฐศาสตร์ต้องคำนึงถึงทฤษฎีและจริยธรรมทางสังคมควบคู่กันไปด้วย ทฤษฎีสินไม่ได้เลวร้ายโดยตัวของมันเอง แต่

อริสโตเติลต้องการให้สังคมชนชั้นสูง และชนชั้นฐานราก (the baser) อยู่ร่วมกันอย่างมีพันธสัญญาที่ทรงคุณค่า แต่อริสโตเติลไม่ให้ความสำคัญกับชนชั้นทาส ทำให้หลักคำสอนที่ทรงคุณค่ามีความเป็นอารยธรรม (civilization) ต้อยคุณค่าลงไป สังคมกรีกสมัยนั้นจึงเต็มไปด้วยความขัดแย้งระหว่างชนชั้นปกครอง ชนชั้นถูกปกครอง และชนชั้นทาสที่ถูกกดขี่ ความขัดแย้งทางสังคมไม่ได้หยุดหนึ่งที่กรีกเท่านั้น แต่ยังแพร่สะพัดไปยังโรมอีกด้วย

6. สรุป

พัฒนาการทางเศรษฐกิจเริ่มจากเศรษฐกิจของสังคมชนเผ่า เป็นสังคมเศรษฐกิจที่เรียบง่าย เศรษฐกิจเป็นแบบพอเพียง ปัจจัยการผลิตเป็นของส่วนรวม ว่างเวลาเปลี่ยนไปยุคเปลี่ยนผ่านหรือเปลี่ยนถ่ายทางเศรษฐกิจและสังคมเกิดขึ้น การผลิตเป็นการผลิตเพื่อการค้าและพาณิชย์ สังคมเต็มไปด้วยการเอาเปรียบ ขูดรีดดอกเบี้ย กดขี่ชนชั้นฐานรากที่ด้อยโอกาส สังคมระส่ำระสาย นักคิดนักปราชญ์ได้นำเสนอหลักการเพื่อแก้ปัญหาสังคม เริ่มจากนักปราชญ์คำสอนหรือนักสอนศาสนานอกกรีต ซอคราติส สำนักปรัชญาต่างๆ ซีโนฟอน พลาโต และอริสโตเติล เป็นต้น แต่สังคมกรีกก็ยังเต็มไปด้วยการต่อสู้และขัดแย้งทางสังคม โดยซอคราติสนำเสนอหลักการการอยู่ร่วมกันของสังคมหรือหลักการทางสังคม โดยเน้นไปที่ศีลธรรมและคุณธรรมของคนในสังคมและค้นหาบุคคลที่เฉลียวฉลาดและมีความสามารถมาเป็นชนชั้นปกครอง พลาโตวางแผนงานสำหรับโครงสร้าง “รัฐอุดมคติ” เพื่อให้สังคมเป็น “จิตสังคม” พยายามคิดค้นหาวิธีการเพิ่มผลผลิตโดยนำเสนอหลักคิดเรื่องการแบ่งงานกันทำเช่นเดียวกับซีโนฟอน อริสโตเติลถือว่าเป็นนักวิเคราะห์เศรษฐศาสตร์คนแรกที่จะลึกลงในเนื้อหาเศรษฐศาสตร์ด้านเงินตราและการแลกเปลี่ยนเพื่อสนองตอบพัฒนาการทางการค้า ขณะเดียวกันก็เห็นว่า

ประเด็นการขูดรีดดอกเบี้ยถูกนำมาวิเคราะห์และประณามตั้งแต่สมัยราชวงศ์ฮิบรูโดยนักปณิธานหรือศาสนานอกกรีต และถูกประณามเรื่อยมา แต่การขูดรีดดอกเบี้ยก็ไม่สามารถจัดให้สิ้นไปจากสังคมได้ การขูดรีดดอกเบี้ยนี้เองนำมาซึ่งการสะสมทุนและความมั่งคั่งของชนชั้นพ่อค้า และเป็นปัญหาของความยากจนทุกข์ยากของประชาชน ประชาชนถูกขูดรีดเอาเปรียบ ถูกบังคับให้เป็นทาสเพื่อใช้หนี้ มวลทาสและคนยากจนจึงแพร่สะพัดต่อไป การขูดรีดดอกเบี้ยจึงเป็นปัญหาใหญ่ในยุคกลาง (Middle Ages) และยังคงนำไปวิเคราะห์วิจารณ์จนกระทั่งถึงสมัยพาณิชย์นิยม (mercantilism) จนกระทั่งยุคการสถาปนาเศรษฐศาสตร์การเมือง ก่อนที่การขูดรีดดอกเบี้ย (usury) จะกลายมาเป็นดอกเบี้ย (interest) อย่างแท้จริงในยุคคลาสสิกส์

หนังสืออ้างอิง

- สุขุม นวลสกุลและ โกศล โรจนพันธ์,(2544), **ทฤษฎีการเมืองสมัยโบราณและสมัยกลาง** กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สมพงษ์ เกษมสิน (ศ.) และจรรยา สุภาพ (ศ.), (2520), **ลัทธิการเมืองและเศรษฐกิจเปรียบเทียบ**, กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- Bhatia, H. L., (1978), **History of Economic Thought**. New Delhi: Vani Education Books.
- Burns, E. M., Lerner, R. E. and Meacham, S., (1984), **Western Civilizations**. New York : W. W. Norton & Company, Inc.
- Cooter, R., and Ulen, T., (2004), **Law & Economics**. New York: Pearson Education, Inc.
- Ekelund, Jr. R. B. and Herbert, R. F.,(1990), **A history of Economic Theory and method**. New York: McGraw-Hill Publishing Company.
- Mair, D. and Mille, A. G., (1992), **An Introduction to Comparative School of Thought in Economics**,Vermont: Edward Elgar Publishing Company
- Roll, E., (1973), **A History of Economics Thought**. London: Faber & Faber, Ltd.
- Rousseau. J. J. **A Discourse on Political Economy**. political economy, website.
- Schumpeter. J. A., (1978), **Can Capitalism Survive?** New York : Harper & Row, Publishers,

แบบทดสอบ
เพื่อความเข้าใจในเนื้อหา

1. พระคัมภีร์เก่า (The Old Testament) สะท้อนภาพและทำให้เรารู้เกี่ยวกับ
.....
.....
2. บทบาทของนักสอนศาสนาชาวฮีบรู (Hebrew prophets) คือ
.....
.....
3. วิธีสังคมยุคประมาณก่อน 800 ปีก่อนคริสตกาล.....
.....
.....
4. สภาพเศรษฐกิจและสังคมชนเผ่า
.....
.....
5. บทบาทด้านเศรษฐกิจของสังคมชนเผ่า.....
.....
.....
6. การเกิดทฤษฎีทางสังคมและทฤษฎีเศรษฐศาสตร์
.....
.....

7. ห้วงเวลาการเปลี่ยนถ่ายหรือส่งผ่านทางเศรษฐกิจ (economic
.....
.....
8. พระคัมภีร์เก่า (The Old Testament) ทำให้เราทราบวิถีคิดของมนุษย์ในยุคนั้นในเรื่อง
.....
.....
9. ความขัดแย้งของสังคมแบบเก่าและสังคมแบบใหม่.....
.....
.....
10. ความเชื่อของศาสนาเซมิติกส์ (Semitic religion)
.....
.....
11. บทบัญญัติของศาสนาเซมิติกส์
.....
.....
12. สาเหตุที่นำไปสู่การสะสมความมั่งคั่ง
.....
.....
13. บทบาทของราชวงศ์อิชบูล
.....
.....

14. สภาพสังคมยุคราชวงศ์ฮับบู.....

15. “นักปฏิวัติคำสอนหรือนักสอนศาสนาอกริต (the prophetic revolt)” เน้นคำสอนเรื่อง

16. “จินตสังคมหรือจินตธรรมชาติ (Utopia nature)” ตามทัศนะของนักสอนศาสนาอกริต.....

17. สภาพเศรษฐกิจและสังคมยุค “นครรัฐกรีก (Greek city state)”

18. การล่มสลายของสังคมชนเผ่า (tribal society)

19. บทบาทและอำนาจทางสังคมของพ่อค้ายุคนครรัฐกรีกเกิดจาก.....

20. ชาวนาอิสระ (free peasant)

21. ธรรมนูญของโซลอน (constitution of solon)
-
-
-
22. การแบ่งชนชั้นโดยใช้การถือครองที่ดินและทรัพย์สินเป็นเกณฑ์ของนครรัฐเอเธนส์....
-
-
-
23. ยุคจักรวรรดิเฮเลนใหม่ (new Hellenic imperialism)
-
-
-
24. แนวคิดทางเศรษฐกิจและสังคมของซอคราติส (Socrates).....
-
-
-
25. วิธีการ dialogue คือ
-
-
-
26. คำสอนของซอคราติสเน้นในเรื่องของ
-
-
-
27. มนุษย์มีพันธะที่ยิ่งใหญ่ 3 ประการคือ
-
-
-

28. เพราะเหตุใดโชคเคราะห์จึงสนับสนุนให้คนที่เฉลียวฉลาดเป็นชนชั้นปกครอง
-
-
-
29. หลักการหรือสิ่งที่ลัทธิชีนกง์ยอมรับ
-
-
-
30. ลัทธิชีนกง์มองเป้าหมายใหญ่ของชีวิตอย่างไร
-
-
-
31. เพราะเหตุใดลัทธิชีนกง์จึงได้รับการยอมรับว่าเป็นลัทธิปรัชญาชนชั้นกรรมาชีพลัทธิแรก
-
-
-
32. ลัทธิชีนกง์มองว่าการมีรัฐทำให้คนมีสถานะอย่างไร
-
-
-
33. ลัทธิเอพิคิวเรียนเป็นลัทธิปรัชญาลักษณะ
-
-
-
34. ปรัชญาปัจเจกชนนิยม (individualism)
-
-
-

35. ประโยชน์นิยม (utilitarianism)
-
-
-
36. ปรัชญาวัตถุนิยม (materialism)
-
-
-
37. ลัทธิปรัชญาจักรวาลนิยม (universalism)
-
-
-
38. ระเบียบของจักรวาล
-
-
-
39. หลักปรัชญาที่เป็นหัวใจสำคัญของลัทธิเอพิคิวเรียนคือ
-
-
-
-
40. ลัทธิเอพิคิวเรียนให้เหตุผลใดที่มนุษย์ไม่ต้องเกรงกลัวพระเจ้า
-
-
-
-
41. แนวปรัชญาของลัทธิสโตยอิกส์
-
-
-

42. ซอเฟีย (sophia) หมายถึง
-
-
-
43. หลักคำสอนของโปรตาโกรัส.....
-
-
-
44. ลัทธิอัตตะประธานหรือยึดตัวเองเป็นใหญ่(subjectivism).....
-
-
-
45. “ลัทธิความสุขนิยม (hedoism)”
-
-
-
46. หลักคำสอนของลัทธิสเคปติกส์.....
-
-
-
47. ประวัติและผลงานของซีโนฟอน.....
-
-
-
48. หลักการขั้นพื้นฐานที่สำคัญที่สุดด้านเศรษฐศาสตร์ของซีโนฟอนในเพิ่มขนาด
ส่วนเกินทางเศรษฐกิจ.....
-
-

49. ซีโนโฟนกล่าวว่า การเพิ่มขนาดส่วนเกินทางเศรษฐกิจจะสำเร็จได้ต้องอาศัย.....

50. แนวคิดเกี่ยวกับการแบ่งงานหรือแบ่งหน้าที่กันทำของซีโนโฟนเชื่อมโยงระหว่าง.....

51. แนวคิดของซีโนโฟนเกี่ยวกับความพึงพอใจในสินค้า.....

52. ประวัติและผลงานของพลาโต.....

53. รัฐอุดมคติ (Ideal city or state).....

54. แนวคิดเกี่ยวกับการแบ่งงานหรือแบ่งหน้าที่กันทำของพลาโต.....

55. การเชื่อมโยงของการแบ่งงานกันทำหรือแบ่งหน้าที่กันทำไปยังกำเนิดรัฐและ
 ผลกระทบด้านเศรษฐกิจของพลาโต.....

56. ชนชั้นปกครองกับการแสวงหาประโยชน์ทางเศรษฐกิจตามทัศนะของพลาโต

.....
.....
.....

57. ความสัมพันธ์ระหว่างชนชั้นปกครอง (the ruler) และชนชั้นใต้ปกครอง (the ruled) ..

.....
.....
.....

58. ราชาปราชญ์.....

.....
.....
.....

59. รัฐขุนนางสปาร์ตา (aristocratic Sparta).....

.....
.....
.....

60. ชีวิตและผลงานของอริสโตเติล (Aristotle).....

.....
.....
.....

61. ทัศนะต่อรูปแบบการปกครองของอริสโตเติล.....

.....
.....
.....

62. ทัศนะต่อการค้าของอริสโตเติล

.....
.....
.....

63. แนวคิดทางเศรษฐศาสตร์ 3 ประการ ของอริสโตเติล
-
-
-
64. อริสโตเติลมองว่าเศรษฐศาสตร์แบ่งออกเป็นสองส่วนคือ
-
-
-
65. เศรษฐศาสตร์ในส่วนที่เกี่ยวกับพัฒนาการของรัฐและสถาบันทาส
-
-
-
66. การแลกเปลี่ยน(exchange) ในทัศนะของอริสโตเติล
-
-
-
67. ตามทัศนะของอริสโตเติลการค้าเกิดขึ้นเพราะ
-
-
-
68. มูลค่าของสินค้าในทัศนะของอริสโตเติล
-
-
-
69. ตัวกลางในการแลกเปลี่ยน
-
-
-

70. เงินตรา (money) และทุนเงินตราหรือทุนที่แท้จริง (real or money capital) ตามทัศนะของอริสโตเติล.....

71. ตามทัศนะของอริสโตเติลคำว่า nomos หมายถึง
 lex หมายถึง
 money มาจากคำว่า nos + lex หมายถึง.....

72. อริสโตเติลมองว่าเงินตรามีบทบาทหน้าที่คือ

73. หน้าที่ของเงินตราในการเป็นมาตรวัดมูลค่า

74. หน้าที่อื่นๆ ของเงินตรา

75. เหตุผลที่ต้องควบคุมธุรกรรมทางเศรษฐกิจในทัศนะของอริสโตเติล.....

แบบทดสอบ
เพื่อความเข้าใจในรายละเอียด

ให้เลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุด

1. การเรียนรู้เกี่ยวกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมยุคประมาณก่อน 800 ปีก่อนคริสตกาล
เรียนรู้ได้จาก
 1. สังคมนครรัฐกรีก
 2. พระคัมภีร์เก่า
 3. นักสอนศาสนาชาวฮีบรู
 4. งานเขียนของนักปราชญ์กรีก
2. นักสอนศาสนาชาวฮีบรู (Hebrew prophets) จะไม่ชี้้นำสังคมในเรื่อง
 1. จริยธรรมและคุณธรรม
 2. การยอมรับกฎเกณฑ์ธรรมชาติ
 3. การยอมรับหัวหน้าเผ่า
 4. พัฒนาการทางเศรษฐกิจ
3. ข้อใดไม่ถูกต้องเกี่ยวกับวิถีสังคมยุคประมาณก่อน 800 ปีก่อนคริสตกาลเป็นสังคม
 1. ชนเผ่า (tribal society)
 2. หัวหน้าเผ่าเป็นผู้นำชุมชน
 3. หัวหน้าเผ่าและหัวหน้าครอบครัวต้องเป็นผู้ชาย
 4. ไม่มีการแลกเปลี่ยน
4. ข้อใดไม่ถูกต้องเกี่ยวกับระบบเศรษฐกิจแบบพอเพียง (self-sufficient economy)
 1. เป็นระบบเศรษฐกิจของสังคมชนเผ่า
 2. กระบวนการผลิตเป็นแบบพื้นๆ
 3. การผลิตเป็นการผลิตเพื่อบริโภคและความต้องการของสังคมชนเผ่า
 4. ไม่มีการแบ่งงานหรือแบ่งหน้าที่กันทำ

5. ข้อใดกล่าวไม่ถูกต้องเกี่ยวกับบทบาทด้านเศรษฐกิจของสังคมชนเผ่า
 1. ที่ดินและปัจจัยการผลิตอื่นเป็นของส่วนรวมหรือใช้ร่วมกัน
 2. ไม่มีการแบ่งงานหรือแบ่งหน้าที่กันทำ
 3. การผลิตเป็นการผลิตเพื่อการบริโภค
 4. เป็นสังคมการแลกเปลี่ยนของต่อของ
6. ข้อใดไม่ใช่การถือกำเนิดขึ้นของทฤษฎีทางสังคมและเศรษฐศาสตร์
 1. มีการพัฒนาเทคนิคการผลิต และการผลิตเป็นการผลิตเพื่อการค้า
 2. มนุษย์มีความต้องการที่หลากหลายขึ้น
 3. มีการแสวงหากำไรมีเพิ่มมากขึ้น
 4. มนุษย์ไม่เชื่อในการดำรงอยู่ของพระเจ้า
7. ห้วงเวลาการเปลี่ยนแปลงที่ก่อเกิดทฤษฎีทางสังคมและเศรษฐศาสตร์ เรียกว่า
 1. ห้วงเวลาการเปลี่ยนถ่ายหรือส่งผ่านทางเศรษฐกิจ (economic transformation)
 2. ห้วงเวลาการถือกำเนิดขึ้นของนครรัฐกรีก
 3. ห้วงเวลาการถือกำเนิดขึ้นของคริสตศาสนา
 4. ห้วงเวลาของการสืบสนและวุ่นวาย
8. มนุษย์ยุคโบราณเชื่อในเรื่อง
 1. เرينลับภูตผีปีศาจ
 2. ไม่เข้าใจปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ
 3. สิ่งที่อยู่เหนือธรรมชาติเป็นผู้จัดระเบียบสังคม
 4. ถูกทุกข้อ

9. ข้อใดไม่ใช่ลักษณะของสังคมแบบใหม่ที่มาแทนสังคมแบบเก่า

1. ที่ดินและทรัพย์สินอย่างอื่นเป็นของปัจเจกชน การผลิตเป็นการผลิตเพื่อการค้า
2. ความต้องการถือครองที่ดินและทรัพย์สินมีมากขึ้นตามอำนาจและอิทธิพลของแต่ละคน
3. มีการแบ่งชนชั้นทางสังคมเป็นชั้น (classes) และชนชั้นพิเศษที่สืบสายโลหิตเป็นทายาทตกทอดต่อเนื่องกันมา
4. เป็นลักษณะจินตกรรมชาติหรือจินตสังคม

10. ข้อใดไม่ใช่ความเชื่อของศาสนาซิมิติกส์

1. ทุกสรรพสิ่งล้วนมีวิญญาณ
2. มีการดำรงอยู่ของสวรรค์และพระเจ้า
3. การดำรงอยู่ของพระเจ้าก็เพื่อให้ความเมตตาและความยุติธรรมต่อมวลมนุษย์
4. พระเจ้าแก้ปัญหาให้มวลมนุษยชาติได้

11. ข้อใดกล่าวถูกต้อง

1. ศาสนาซิมิติกส์เป็นศาสนาของชนชาติซีไมท์
2. ชนชาติซีไมท์ประกอบด้วยชนชาติฮิบรู อาหรับ ฟินีเซียน และอัสซีเรียน
3. ศาสนาซิมิติกส์เชื่อเรื่องการดำรงอยู่ของสวรรค์และพระเจ้า
4. ถูกทุกข้อ

12. ข้อใดไม่ใช่บทบัญญัติของศาสนาซิมิติกส์

1. จำกัดสิทธิการถือครองที่ดินและทรัพย์สิน
2. จำกัดสิทธิของปัจเจกชน
3. สมาชิกของสังคมต้องปฏิบัติตามจารีตประเพณีอย่างเข้มงวด
4. ให้เก็บภาษีจากพ่อค้าขายเสื้อผ้าและเครื่องมือทำกิน

13. ข้อใดไม่ใช่สาเหตุที่นำไปสู่การสะสมความมั่งคั่ง

1. การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างการผลิตจากการผลิตแบบพอเพียงมาเป็นการผลิตเพื่อการค้า
2. ความต้องการที่หลากหลาย
3. การมีการค้ากับต่างประเทศ
4. ความจำเป็นในการทำสงคราม

14. การขูดรีดดอกเบี้ย (usury) และผู้ไม่สามารถชำระหนี้คืนได้ ต้องถูกยึดตัวมาเป็นทาส เจ้าหนี้เกิดในยุค

1. ยุคสังคมนิยม
2. ยุคเปลี่ยนถ่ายหรือส่งผ่านทางเศรษฐกิจจากสังคมแบบเก่ามาเป็นสังคมแบบใหม่
3. ยุคของราชวงศ์อียิปต์
4. ยุคนครรัฐกรีก

15. การถือกำเนิดขึ้นของชนชั้นต่ำที่ปราศจากสิทธิใดๆ (under-privileged class) เกิดขึ้นในยุค

1. ราชวงศ์อียิปต์ (Hebrew monarchy)
2. ยุคสังคมนิยม
3. ยุคเปลี่ยนถ่ายหรือส่งผ่านทางเศรษฐกิจ
4. ยุคนครรัฐกรีก

16. ข้อใดกล่าวไม่ถูกต้องเกี่ยวกับนักปฏิวัติคำสอนหรือนักสอนศาสนาออกกรีต (the prophetic revolt)

1. ไม่ยอมรับพระเจ้า
2. ประณามรูปแบบสังคมใหม่ และต้องการย้อนกลับสู่วิถีชีวิตของสังคมแบบเก่า
3. ไม่ยอมรับชนชั้นพ่อค้า ไม่ยอมรับนายทุนเงินกู้ที่ขูดรีดดอกเบี้ย (usurer)
4. ไม่ยอมรับชนชั้นศักดินา และถือว่าชนชั้นนี้คือพวกขโมยที่ดิน (land robber) และให้มีการจำกัดการถือครองที่ดิน

17. ข้อห้ามใดของนักสอนศาสนานอกรีตที่นำไปสู่หลักบัญญัติของกฎหมายยิว และยังเป็นหลักสากลในการบัญญัติกฎหมายตราบเท่าปัจจุบัน

1. ห้ามเก็บภาษีจากพ่อค้าขายเสื้อผ้าและพ่อค้าขายเครื่องมือทำมาหากิน
2. ห้ามขูดรีดดอกเบีย
3. ห้ามถือครองที่ดินขนาดใหญ่
4. ห้ามยึดลูกหนี้ที่ไม่มีเงินชำระหนี้มาเป็นทาส

18. ข้อใดมิใช่ “จินตสังคัมหรือจินตธรรมชาติ (Utopia nature)” ในทัศนะของนักสอนศาสนานอกรีต

1. เป็นสังคัมที่อุดมสมบูรณ์พูนสุข
2. เป็นสังคัมชนเผ่าและยอมรับหัวหน้าเผ่า
3. การผลิตเป็นการผลิตแบบพอเพียง
4. ที่ดินและปัจจัยการผลิตอื่นๆ เป็นของส่วนรวม

19. สาเหตุของนักสอนศาสนานอกรีตอยากให้พระเจ้าทรงพิโรธ และทำลายล้างทุกสิ่งทุกอย่างบนโลกนี้ เพราะ

1. ต้องการได้โลกใหม่ที่สดใสบริสุทธิ์ปราศจากการขูดรีดเอารัดเอาเปรียบใดๆทั้งสิ้น
2. ต้องการให้สังคัมมีพัฒนาการทางเศรษฐกิจเพื่อการกินดีอยู่ดีของมวลมนุษยชาติ
3. ต้องการให้สังคัมนับถือพระเจ้าและเชื่อมั่นในพันธกิจของพระเจ้า
4. ปัญหาสังคัมที่เกิดขึ้นเพราะมนุษย์ไม่เชื่อในพระเจ้า

20. แนวคิดของนักสอนศาสนานอกกรีตไม่สามารถหยุดยั้งการเปลี่ยนแปลงของสังคมและผลกระทบทางสังคมที่เด่นหน้า อย่างรวดเร็วได้ ในทางตรงกันข้ามกลับนำมาซึ่ง

1. สภาพความเป็นทาสขยายตัวอย่างรวดเร็วและแพร่กระจายทั่วไป
2. สถาบันทางเศรษฐกิจและสังคมเกิดขึ้นมากมายเป็นต้นว่าสถาบันนายทุนที่ดิน นายทุนเงินกู้ และสถาบันชนชั้นต่ำ
3. เกิดการขยายตัวของการผลิตและการผลิตที่เกินความต้องการตามธรรมชาติ
4. เกิดการปฏิวัติของชนชั้นทาสและชาวนาที่ยากจน

21. ข้อใดกล่าวไม่ถูกต้อง

1. ประเทศกรีตมีรัฐต่างๆ มากจึงเรียกรัฐเหล่านี้ว่า นครรัฐกรีก (Greek city state)
2. แต่ละรัฐในนครรัฐกรีกมีอธิปไตยเป็นของตัวเองและเป็นพันธมิตรกัน
3. แต่ละรัฐในนครรัฐกรีกมีอธิปไตยเป็นของตัวเอง และไม่เป็นพันธมิตรกัน
4. กรีกสมัยนครรัฐกรีกเรียกอีกอย่างว่ายุค “เฮเลน (Hellenic period)”

22. ข้อใดกล่าวไม่ถูกต้อง

1. การปกครองแบบชนเผ่าล่มสลายลงในยุคกรีกเรืองอำนาจ
2. การปกครองแบบชนเผ่าล่มสลายลงประมาณ 800 ปี ก่อนคริสตกาล
3. ยุคนครรัฐกรีกประชาชนไม่มีกรรมสิทธิ์ในที่ดิน ไม่มีการแบ่งงานกันทำ
4. ยุคนครรัฐกรีกมีการค้าระหว่างประเทศทางทะเลและมีการใช้เงินเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยน

23. รูปแบบการปกครองแบบประชาธิปไตยแบบสภาประชาชน (popular assembly) ของกรีกมีอยู่

1. ก่อนยุคนครรัฐกรีก
2. สมัยยุคนครรัฐกรีก
3. หลังยุคนครรัฐกรีก
4. ข้อ 1. และ ข้อ 2. ถูก

24. ข้อใดกล่าวไม่ถูกต้อง

1. สังคมยุคนครรัฐกรีกไม่มีการแบ่งชนชั้นทางสังคม
2. อำนาจการปกครองยุคนครรัฐกรีกเป็นของชนชั้นศักดินาที่ที่ดิน
3. รูปแบบการปกครองยุคนครรัฐกรีกเป็นแบบอภิชนาธิปไตย (aristocracy)
4. อำนาจการปกครองยุคนครรัฐกรีกเป็นการสืบทอดอำนาจของทายาทชนชั้นปกครอง

25. ข้อใดไม่ใช่สาเหตุการเพิ่มขึ้นของบทบาทและอำนาจทางสังคมของพ่อค้ายุคนครรัฐกรีก

1. การถือกำเนิดนครรัฐกรีกได้ทำลายโครงสร้างพื้นฐานเศรษฐกิจแบบชนเผ่า
2. การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างการผลิตจากแบบพอเพียงไปเป็นผลิตเชิงพาณิชย์
3. มีการค้าระหว่างประเทศและมีการใช้เงินตราเป็นสื่อกลางทางการค้า
4. พ่อค้าไม่เชื่อในระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยของเอเธนส์

26. การขัดแย้งระหว่างชนชั้นขุนนางที่เป็นชนชั้นการปกครอง และชนชั้นพ่อค้าที่มีอำนาจทางเศรษฐกิจและสังคมในยุคนครรัฐกรีก ทำให้ต่างฝ่ายต่างหาแนวร่วมมาสนับสนุนตน แนวร่วมที่สนับสนุนคือ

1. ชาวนาและชนชั้นฐานราก
2. ทหาร
3. นักปราชญ์
4. ทาส

27. สังคมยุคนครรัฐกรีก ชนชั้นใดกลายเป็นทาสเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ

1. ชนชั้นกรรมกร
2. ชนชั้นผู้ผลิต
3. ชนชั้นชาวนาอิสระ (free peasant)
4. ชนชั้นชาวนาที่ไม่มีที่ดินทำกินเป็นของตัวเองหรือมีที่ดินแต่ไม่เพียงพอที่จะผลิตเลี้ยงตัวเองได้

28. บทบัญญัติของธรรมนูญโซลอน (constitution of Solon) บัญญัติว่า

1. ห้ามยึดลูกหนี้ที่ไม่มีเงินชำระหนี้มาเป็นทาส
2. ให้ปลดปล่อยทาสให้เป็นอิสระ
3. ห้ามการติดเอาดอกเบี้ยย
4. ห้ามถือกรรมสิทธิ์ในที่ดินเกินหนึ่งแปลง

29. ข้อใดกล่าวไม่ถูกต้องเกี่ยวกับนครรัฐเอเธนส์

1. นครรัฐเอเธนส์แบ่งชนชั้นออกเป็นสี่ชนชั้น
2. ชนชั้นสูงสุดจะมีทรัพย์สินได้เป็นสี่เท่าของมูลค่าที่ดินหนึ่งแปลง
3. ชนชั้นต่ำสุดจะมีทรัพย์สินมีมูลค่าเท่ากับที่ดินหนึ่งแปลง
4. อาชีพเกษตรกรรมต้องไม่ใช่ชาวเอเธนส์

30. สภาพประชาชนถูกรื้อฟื้นขึ้นมาใหม่สมัย

1. ประมาณ 500-400 ปีก่อนคริสตกาล
2. ยุคจักรวรรดิเฮเลนใหม่
3. ยุคนครรัฐเอเธนส์เรืองอำนาจ
4. ยุคนครรัฐกรีกล่มสลาย

31. ในยุคสมัยจักรวรรดิเฮเลนใหม่ ข้อใดกล่าวไม่ถูกต้อง

1. ตำแหน่งข้าราชการจะสงวนไว้ให้กับชนชั้นที่มีทรัพย์สิน
2. ชนชั้นปกครองต้องมาจากชนชั้นขุนนางศักดินา
3. การปกครองเป็นแบบประชาธิปไตยผสมแบบอภิชนาธิปไตย
4. การปกครองเป็นแบบประชาธิปไตย

32. นักปรัชญาที่นำเสนอหลักการของสังคมยุคกรีกคือ

1. ซอคราติส
2. ซีโนฟอน
3. พลาโต
4. อริสโตเติล

33. นักปราชญ์ที่วางแผนงานสำหรับโครงสร้างสังคมในอุดมคติยุคกรีกคือ

1. ซอคราติส	2. ซีโนฟอน
3. พลาโต	4. อริสโตเติล

34. นักปราชญ์ที่วางรากฐานเกี่ยวกับลัทธิหรือแนวคิดทางเศรษฐศาสตร์ คือ

1. ซอคราติส	2. ซีโนฟอน
3. พลาโต	4. อริสโตเติล

35. ซอคราติสค้นหาความจริงโดย

1. วิธีการ dialogue
2. ตั้งคำถามหรือปัญหา อภิปรายโต้ตอบกับคู่สนทนาจนได้ข้อสรุปหรือความจริง
3. ค้นหาความจริงโดยวิธีการทางวิทยาศาสตร์
4. ข้อ 1. และ ข้อ 2. ถูก

36. วิธีการ dialogue คือการค้นหาความจริงโดย

1. กฎธรรมชาติ
2. ค้นหาความจริงโดยวิธีการทางวิทยาศาสตร์
3. ตั้งคำถามหรือปัญหาขึ้นมาแล้วอภิปรายโต้ตอบกับคู่สนทนาจนได้ข้อสรุปหรือความจริง
4. อริสโตเติล

37. ข้อใดกล่าวไม่ถูกต้องเกี่ยวกับซอคราติส

1. ซอคราติสมองว่ามนุษย์เป็นสัตว์สังคม (social animal) ต้องการอยู่ร่วมกันเป็นหมู่คณะ ชุมชน หรือรัฐเดียวกัน
2. เมื่อมีรัฐต้องมีกฎหมายเพื่อใช้บังคับกับสมาชิกของรัฐให้อยู่ร่วมกันอย่างสันติ
3. มนุษย์ต้องมีพันธะต่อมโนสำนึกของตัวเอง พันธะต่อความจริง และพันธะต่อการแสวงหาคุณธรรม และต้องยึดพันธกรณีทั้งสามนี้เหนือชีวิตตัวเอง
4. ซอคราติสเห็นด้วยกับระบบการปกครองแบบประชาธิปไตยของเอเธนส์

38. บุคคลใดที่กล่าวว่า มนุษย์ไม่เท่าเทียมกันเรื่องความเฉลียวฉลาดและความสามารถในการปกครอง และสนับสนุนให้ชนชั้นศักดินาเป็นชนชั้นปกครอง

1. ซอคราติส	2. พลาโต
3. อริสโตเติล	4. ซีโนฟอน

39. ซอเฟีย (sophia) หมายถึง

1. ความเฉลียวฉลาดรอบรู้	2. ความมีทักษะหรือความชำนาญงาน
3. ความขยัน อดทน ซื่อสัตย์	4. ข้อ 1 และ ข้อ 2 ถูก

40. ลัทธิหรือกลุ่มปรัชญาแรกยุคเฮเลน

1. ลัทธิเอพิคิวเรียน	2. ลัทธิซีนิคส์
3. ลัทธิสโตยอิกส์	4. กลุ่มซอพิสต์

41. เจ้าลัทธิคนแรกของลัทธิซีนิคส์ชื่อ

1. ไตโอจีนิส	2. คราติส
3. ซีโน	4. ดีโมโครตัส

42. ลัทธิหรือกลุ่มปรัชญาที่ยอมรับความเป็นธรรมชาติของชีวิต ปฏิเสธทุกสิ่ง que สร้างขึ้น และไม่เป็นธรรมชาติ เป้าหมายใหญ่ของชีวิตคือการมีชีวิตอยู่อย่างพอเพียง ทุกคน ต้องพึ่งพาตนเองในการแสวงหาเพื่อสนองตอบความต้องการของตนเอง

1. ลัทธิเอพิคิวเรียน	2. ลัทธิชินิกส์
3. ลัทธิสตอยอิกส์	4. กลุ่มซอพิสต์

43. ลัทธิหรือกลุ่มปรัชญาใด que เห็นว่าศิลปะและดนตรีเป็นของเทียมเลียนแบบธรรมชาติ หรือเป็นเพียงการสะท้อนภาพธรรมชาติ แต่ไม่ใช่ธรรมชาติที่แท้จริง

1. ลัทธิเอพิคิวเรียน	2. ลัทธิชินิกส์
3. ลัทธิสตอยอิกส์	4. กลุ่มซอพิสต์

44. ลัทธิหรือกลุ่มปรัชญาใด que เป็นลัทธิปรัชญาชนชั้นกรรมาชีพลัทธิแรก

1. ลัทธิเอพิคิวเรียน	2. ลัทธิชินิกส์
3. ลัทธิสตอยอิกส์	4. กลุ่มซอพิสต์

45. ลัทธิหรือกลุ่มปรัชญาใด que เกิดขึ้นมาเพราะชนชั้นต่ำทางสังคมและชนชั้นทาสถูกกดขี่ เอารัดเอาเปรียบและถูกจำกัดสิทธิ

1. ลัทธิเอพิคิวเรียน	2. ลัทธิชินิกส์
3. ลัทธิสตอยอิกส์	4. กลุ่มซอพิสต์

46. ลัทธิหรือกลุ่มปรัชญาใด que โดยมองว่าการมีรัฐทำให้คนมีสถานะแตกต่างกัน มีคนรวย มีคนจน มีชนชั้นทาส ทั่ว ๆ ที่ มนุษย์มีความเป็นคนเท่าเทียมกัน รวยจนเป็น สภาพแวดล้อมที่สร้างขึ้นภายหลัง ฐานะทางเศรษฐกิจจึงไม่ควรนำมากำหนดชนชั้น ทางสังคม

1. ลัทธิเอพิคิวเรียน	2. ลัทธิชินิกส์
3. ลัทธิสตอยอิกส์	4. กลุ่มซอพิสต์

47. ลัทธิหรือกลุ่มปรัชญาใดที่มีแนวคิดเหมือนกับนักปฏิวัติคำสอนหรือนักสอนศาสนา
นอกรีต

1. ลัทธิเอพิคิวเรียน	2. ลัทธิชีนิกส์
3. ลัทธิสตอยอิกส์	4. กลุ่มซอพิสต์

48. ผู้สถาปนาลัทธิเอพิคิวเรียนชื่อ

1. ดีโมคริตัส	2. ซีโน
3. เอพิคุรัส	4. ไดโอจีนีส

49. ลัทธิเอพิคิวเรียนนอกจากจะเป็นปรัชญาจักรวาลนิยม (universalism) แล้วยังเป็น
ปรัชญาแนว

1. ปัจเจกชนนิยม(individualism)	2. ประโยชน์นิยม(utilitarianism)
3. วัตถุนิยม(materialism)	4. ถูกทุกข้อ

50. ปรัชญาที่สอนให้คนสนใจแต่ประโยชน์ส่วนตน ไม่สนใจเรื่องสังคมและการเมืองเป็น
ปรัชญาแนว

1. ปัจเจกชนนิยม(individualism)	2. ประโยชน์นิยม(utilitarianism)
3. วัตถุนิยม(materialism)	4. ข้อ 1. และ 2. ถูก

51. ลัทธิหรือกลุ่มปรัชญาใดที่มองว่ามนุษย์มีความเป็นคนเท่าเทียมกัน ไม่มีความ
แตกต่างกันของความเป็นคน

1. ลัทธิเอพิคิวเรียน	2. ลัทธิชีนิกส์
3. ลัทธิสตอยอิกส์	4. ข้อ 1. และ 2. ถูก

52. ลัทธิหรือกลุ่มปรัชญาใดที่สอนว่าจักรวาลเป็นผู้จัดระเบียบของสรรพสิ่งทั้งหมด

1. ลัทธิเอพิคิวเรียน	2. ลัทธิชีนิกส์
3. ลัทธิสตอยอิกส์	4. กลุ่มซอพิสต์

53. ลัทธิเอพิคิวเรียนสอนว่าใครหรือบุคคลใดเป็นกฎหรือศูนย์กลางของจักรวาล

1. มนุษย์	2. พระเจ้า
3. สิ่งที่อยู่เหนือธรรมชาติ	4. นักวิทยาศาสตร์

54. ลัทธิหรือกลุ่มปรัชญาใดที่สอนการขัดแย้งทั้งหลายทั้งมวลแก้ได้ด้วยสิ่งดี ความเลวร้ายเป็นความโชคไม่ดีที่มนุษย์ได้รับ แต่มันเป็นสิ่งที่คงอยู่ควบคู่กับจักรวาล ทุกสิ่งที่เกิดขึ้นถูกกำหนดไว้ด้วยเป้าหมายที่เป็นตรรกะ

1. ลัทธิเอพิคิวเรียน	2. ลัทธิชีนิกัส
3. ลัทธิสตอยอิกัส	4. กลุ่มซอพิสต์

55. ลัทธิหรือกลุ่มปรัชญาใดที่สอนว่าไม่มีใครเป็นนายของโชคชะตา จุดหมายปลายทางของมนุษย์ถูกพันนาการไว้ด้วยโช้ตรวน มนุษย์จะมีเสรีภาพเมื่อเขายอมรับโชคชะตาหรือไม่ก็ปฏิเสธโชคชะตา

1. ลัทธิเอพิคิวเรียน	2. ลัทธิชีนิกัส
3. ลัทธิสตอย	4. กลุ่มซอพิสต์

56. ลัทธิหรือกลุ่มปรัชญาใดที่สอนว่าหน้าที่ที่สูงส่งของมนุษย์คือการยอมรับการจัดระเบียบของจักรวาล และต้องตระหนักว่าระเบียบของจักรวาลคือสิ่งประเสริฐสุด

1. ลัทธิเอพิคิวเรียน	2. ลัทธิชีนิกัส
3. ลัทธิสตอยอิกัส	4. กลุ่มซอพิสต์

57. ลัทธิหรือกลุ่มปรัชญาใดที่สอนว่าจิตใจสงบเยียบคือสิ่งสูงสุดที่มนุษย์จะแสวงหาได้ ความสุขที่แท้จริงคือการปรับตัวเข้ากับระเบียบจักรวาล ปล่อยจิตวิญญาณให้เป็นอิสระ จะเป็นเกราะป้องกันความชั่วร้าย นำความโชคดีมาสู่ตัวเขาในท้ายที่สุด

1. ลัทธิเอพิคิวเรียน	2. ลัทธิชีนิกัส
3. ลัทธิสตอยอิกัส	4. กลุ่มซอพิสต์

58. ลัทธิหรือกลุ่มปรัชญาใดที่สอนว่ามนุษย์สามารถเปลี่ยนทิศทางของอะตอมได้ มนุษย์ต้องสามารถเลือกทางเดินของตัวเองได้ เพราะมนุษย์ คือกฎและศูนย์กลางของจักรวาล

1. ลัทธิเอพิคิวเรียน	2. ลัทธิชินิกัส
3. ลัทธิสตอยอิกัส	4. กลุ่มซอพิสต์

59. หลักปรัชญาที่เป็นหัวใจสำคัญของลัทธิเอพิคิวเรียนคือ

1. ความสุข	2. ความเจ็บปวดของจิต
3. การขจัดความกลัว	4. ถูกทุกข้อ

60. ลัทธิหรือกลุ่มปรัชญาใดที่สอนว่าพระเจ้าไม่สามารถให้คุณให้โทษกับมนุษย์ได้ ไม่ว่าจะเป็นชีวิตในโลกนี้หรือโลกหน้า จึงไม่มีเหตุผลใดที่มนุษย์จะต้องเกรงกลัวพระเจ้า

1. ลัทธิเอพิคิวเรียน	2. ลัทธิชินิกัส
3. ลัทธิสตอยอิกัส	4. กลุ่มซอพิสต์

61. ลัทธิหรือกลุ่มปรัชญาใดปฏิเสธเรื่องความยุติธรรม กฎหมายและสถาบันทางสังคม แต่หากมีสิ่งเหล่านี้ต้องเอื้อประโยชน์ต่อปัจเจกชน

1. ลัทธิเอพิคิวเรียน	2. ลัทธิชินิกัส
3. ลัทธิสตอยอิกัส	4. กลุ่มซอพิสต์

62. ลัทธิเอพิคิวเรียนเห็นว่า การที่ปัจเจกชนยอมรับกฎกติกาของรัฐเพราะ

1. ถูกบังคับ	2. ผลประโยชน์แห่งตน
3. มนุษย์อยู่รวมกันเป็นสังคม	4. เพื่อความเป็นระเบียบของสังคม

63. ลัทธิหรือกลุ่มปรัชญาใดที่สอนว่าการมีรัฐเพื่อความสะดวกสบายบางอย่าง มนุษย์ที่ฉลาดไม่ควรเกี่ยวข้องกับการเมือง ต้องตระหนักว่า ความชั่วเป็นสิ่งที่มืออยู่ควบคู่กับโลก

1. ลัทธิเอพิคิวเรียน	2. ลัทธิชินิกัส
3. ลัทธิสตอยอิกัส	4. กลุ่มซอพิสต์

64. ลัทธิสตอยอิกส์และลัทธิเอพิคิวเรียนนอกจากจะเป็นปรัชญาจักรวาลนิยมแล้วยังเป็นปรัชญา

1. ปัจเจกชนนิยม(individualism)
2. ประโยชน์นิยม(utilitarianism)
3. วัตถุนิยม (materialism)
4. ถูกทุกข้อ

65. ลัทธิหรือกลุ่มปรัชญาใดที่สอนว่าความรับผิดชอบในหน้าที่และความมีวินัยในตัวเองเป็นคุณธรรมที่สำคัญยิ่ง

1. ลัทธิเอพิคิวเรียน
2. ลัทธิชินิกส์
3. ลัทธิสตอยอิกส์
4. กลุ่มซอพิสต์

66. ลัทธิหรือกลุ่มปรัชญาใดที่สอนให้เสียสละเพื่อสังคมและยกโทษให้กับคนอื่น อย่าปลีกตัวออกจากสังคม การมีส่วนร่วมในกิจกรรมสาธารณะเป็นหน้าที่ของพลเมืองที่มีจิตสำนึก

1. ลัทธิเอพิคิวเรียน
2. ลัทธิชินิกส์
3. ลัทธิสตอยอิกส์
4. กลุ่มซอพิสต์

67. แนวคิดเรื่องใดของลัทธิสตอยอิกส์ที่ถือเป็นแนวคิดสากลและเป็นที่ยอมรับตราบเท่าปัจจุบัน

1. ความเสมอภาค
2. เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่โอบอ้อมอารี
3. สันติภาพ(pacificism)
4. ถูกทุกข้อ

68. ซอเฟีย(sophia) ตามรากศัพท์แล้วไม่หมายถึง

1. ความเฉลียวฉลาด
2. รอบรู้
3. มีทักษะหรือความชำนาญงาน
4. ความงาม

69. ลัทธิหรือกลุ่มปรัชญาใดทำหน้าที่เป็นทนายความแก้ต่างให้กับชาวเอเธนส์ที่เป็นชนชั้นระดับล่าง ไม่รู้หนังสือ ไม่รู้กฎหมายกฏกติกาของรัฐ

1. กลุ่มซอฟิสต์	2. ลัทธิสตอยอิกส์
3. ลัทธิเอพิคิวเรียน	4. ลัทธิซีนิคส์

70. ใครเป็นหนึ่งในนักซอฟิสต์ยุคบุกเบิกและยิ่งใหญ่ และเป็นผู้หว่านเมล็ดพืชทางความคิด ที่ทรงอิทธิพลและแบ่งบาน จวบกระทั่งศตวรรษที่ 19

1. ซอคราตีส	2. โพรตาโกรัส
3. พลาโต	4. อริสโตเติล

71. ใครยึดหลักว่า ความจริงที่มีตัวตนสัมผัสได้ไม่มีอยู่จริง มีแต่ความจริงตามความรู้สึกนึกคิดของมนุษย์ หรือความจริงตามความรู้สึกนึกคิดที่ใช้ตัวเองเป็นประธาน

1. ซอคราตีส	2. โพรตาโกรัส
3. พลาโต	4. อริสโตเติล

72. หลักโพรตาโกรัสที่ว่า ความจริงที่มีตัวตนสัมผัสได้ไม่มีอยู่จริง มีแต่ความจริงตามความรู้สึกนึกคิดของมนุษย์ หรือความจริงตามความรู้สึกนึกคิดที่ใช้ตัวเองเป็นประธานเรียกว่า

1. ลัทธิอัตตะประธานยึดตัวเองเป็นใหญ่	2. ลัทธิปรัชญาปัจเจกชนนิยม
3. ลัทธิปรัชญาประโยชน์นิยม	4. ลัทธิปรัชญาวัตถุนิยม

73. ใครให้เหตุผลว่ามนุษย์คือมาตรวัดสรรพสิ่ง (Man is the measure of all things.) แต่เป็นมาตรวัดแบบอัตตะประธาน

1. ซอคราตีส	2. โพรตาโกรัส
3. พลาโต	4. อริสโตเติล

74. ใครให้เหตุผลว่า สิ่งที่เป็นอยู่และปรากฏต่อสายตาคนหนึ่ง มีความแตกต่างจากสิ่งที่เป็นอยู่ที่ปรากฏต่อสายตาของอีกคนหนึ่ง

1. ซอคราตีส	2. โปรตาโกรัส
3. พลาโต	4. อริสโตเติล

75. ใครให้เกียรติกระบวนการแบบประชาธิปไตย และเชื่อว่าหลักสามัญสำนึก ประสพการณ์ทางสังคมของมวลมนุษยชาติที่เป็นจริง จะไม่เป็นไปตามคำสอนทางทฤษฎีและจริยธรรมทางการเมือง

1. ซอคราตีส	2. โปรตาโกรัส
3. พลาโต	4. อริสโตเติล

76. ใครเป็นผู้กล่าวว่า กระบวนการทางเศรษฐกิจเป็นเรื่องของมนุษย์ที่ชาญฉลาด ที่ใช้หลักคิดและเหตุผลเพื่อแยกแยะความเป็นจริงออกจากธรรมชาติให้ได้ว่า อะไรจำเป็นเพื่อเติมเต็มความต้องการของมนุษย์ และควรหลีกเลี่ยงความขาดแคลนที่เจ็บปวดอย่างไร

1. ซอคราตีส	2. โปรตาโกรัส
3. พลาโต	4. อริสโตเติล

77. หลักคิดที่ว่า อะไรจำเป็นเพื่อเติมเต็มความต้องการของมนุษย์ และควรหลีกเลี่ยงความขาดแคลนที่เจ็บปวดอย่างไร เป็นแนวคิดของลัทธิ

1. ความสุขนิยม (hedoism)	2. บริโภคนิยม
3. วัตถุนิยม	4. ปัจเจกชนนิยม

78. ลัทธิใดได้กลายมาเป็นทฤษฎีทางเศรษฐศาสตร์ที่เรียกว่า “ทฤษฎีมูลค่าความรู้สึก (subjective theory of value) ”

1. ลัทธิความสุขนิยม (hedoism)	2. ลัทธิบริโภคนิยม
3. ลัทธิวัตถุนิยม	4. ลัทธิปัจเจกชนนิยม

79. หลักคำสอนของโปรตาโกรัสเกี่ยวกับคนเป็นมาตราวัดสรรพสิ่งถือเป็นบิดาของแนวคิดเรื่อง

1. ทฤษฎีมูลค่าแรงงาน	2. อัตตะประธาน
3. ทฤษฎีมูลค่าความรู้สึก	4. ข้อ 1. และข้อ 2. ถูก

80. แนวคิดของโปรตาโกรัสเกี่ยวข้องกับเศรษฐศาสตร์สมัยใหม่เรื่อง

1. การประเมินคุณค่าทางเลือก	2. การบรรลุบรรลุดรรณประโยชน์สูงสุด
3. การบรรลุกำไรสูงสุด	4. ข้อ 1. และข้อ 2. ถูก

81. แนวคิดของลัทธิหรือกลุ่มปรัชญาใด ที่เห็นว่ามนุษย์มีความเห็นแก่ตัว มนุษย์จึงมีสิทธิที่จะยึดถือว่าสิ่งใดยุติธรรมสำหรับตนเองและสิ่งใดตัวเขาไม่ได้รับความยุติธรรม ความยุติธรรมจึงคือผลประโยชน์ของผู้แข็งแกร่งกว่า

1. กลุ่มซอฟิสต์	2. ลัทธิสตอยอิกส์
3. ลัทธิเอพิคิวเรียน	4. ลัทธิชินิกส์

82. แนวคิดของลัทธิหรือกลุ่มปรัชญาใดที่มองว่า มนุษย์ไม่ชอบอยู่รวมกลุ่มหรือรวมกันเป็นสังคม เพราะมนุษย์เห็นแก่ตัว รัฐไม่ได้เกิดโดยธรรมชาติ แต่รัฐเกิดจากอำนาจหรือบุคคลที่มีอิทธิพลตั้งรัฐขึ้นมา อำนาจทางการเมืองคือความเห็นแก่ตัวของผู้อุปการครอง

1. กลุ่มซอฟิสต์	2. ลัทธิสตอยอิกส์
3. ลัทธิเอพิคิวเรียน	4. ลัทธิชินิกส์

83. แนวคิดของลัทธิหรือกลุ่มปรัชญาใดที่มองว่า กฎหมายที่รัฐใช้เป็นเครื่องมือในการปกครองหาใช่กฎหมายที่แท้จริงไม่ กฎหมายที่แท้จริงคือ กฎหมายธรรมชาติ กฎหมายของรัฐจึงคือข้อตกลงระหว่างผู้ที่แข็งแกร่งกว่าใช้เพื่อกดขี่ผู้อ่อนแอกว่า

1. กลุ่มซอฟิสต์	2. ลัทธิสตอยอิกส์
3. ลัทธิเอพิคิวเรียน	4. ลัทธิชินิกส์

84. เกียรติ อำนาจ และความมั่งคั่ง ซึ่งทั้งสามสิ่งนี้คือค่าแห่งชีวิตของคนเป็นแนวคิดของ
ลัทธิหรือกลุ่มปรัชญาใด

1. กลุ่มซอพิสต์	2. ลัทธิสโตยอิกส์
3. ลัทธิเอพิคิวเรียน	4. ลัทธิซีนิคส์

85. ลัทธิหรือกลุ่มปรัชญาใดที่ต่อยอดจากแนวคิดของกลุ่มซอพิสต์

1. ลัทธิสเคปติกส์	2. ลัทธิสโตยอิกส์
3. ลัทธิเอพิคิวเรียน	4. ลัทธิซีนิคส์

86. ผู้ทรงอิทธิพลของลัทธิสเคปติกส์คือ

1. โปรตาโกรัส	2. เอพิคุรัส
3. คาร์นีดิส	4. ซีโน(Zeno)

87. แนวคิดของลัทธิหรือกลุ่มปรัชญาใด ที่ยอมศิโรราบต่อทุกสิ่ง ไม่รับรู้ ไม่ต่อสู้กับสิ่ง
ใดๆ ทั้งนั้น อย่านำไปสนใจปัญหาสังคมหรือบ้านเมืองว่าจะเป็นอย่างไร ให้ปลีกตัวหลีก
หนีจากทุกสิ่ง

1. ลัทธิสเคปติกส์	2. ลัทธิสโตยอิกส์
3. ลัทธิเอพิคิวเรียน	4. ลัทธิซีนิคส์

88. แนวคิดของลัทธิหรือกลุ่มปรัชญาใดที่กล่าวว่า ไม่มีความจริงที่แน่นอน สรรพสิ่ง
ย่อมเป็นไปเช่นนั้น เราไม่รู้หรือกว่าสรรพสิ่งแท้จริงแล้วคืออะไร

1. ลัทธิสเคปติกส์	2. ลัทธิสโตยอิกส์
3. ลัทธิเอพิคิวเรียน	4. ลัทธิซีนิคส์

89. แนวคิดของลัทธิหรือกลุ่มปรัชญาใดที่มองว่าเราไม่มีความรู้จริงเกี่ยวกับสิ่งที่อยู่เหนือธรรมชาติ ค่าความหมายแห่งชีวิต และความผิดถูก มโนสำนึกจึงไปตัดสินอะไรไม่ได้ทั้งนั้น

1. ลัทธิสkeptิสิคส์
2. ลัทธิสโตยอิคส์
3. ลัทธิเอพิคิวเรียน
4. ลัทธิชินิกส์

90. แนวคิดของลัทธิหรือกลุ่มปรัชญาใดที่บอกว่าให้อยู่นิ่งเฉยแล้วจะมีความสุข การตั้งคำถามเพื่อค้นหาความจริงเป็นสิ่งที่ไร้สาระ อย่าไปกังวลกับสิ่งดีหรือเลว แล้วจิตจะสงบ นี่คือการพึงพอใจสูงสุดที่มนุษย์แสวงหา

1. ลัทธิสkeptิสิคส์
2. ลัทธิสโตยอิคส์
3. ลัทธิเอพิคิวเรียน
4. ลัทธิชินิกส์

91. ข้อใดกล่าวไม่ถูกต้องเกี่ยวกับการบริหารจัดการที่ดีของซีโนฟอนว่าจะเพิ่มขนาดส่วนเกินทางเศรษฐกิจ การเพิ่มขนาดส่วนเกินทางเศรษฐกิจจะสำเร็จได้ต้องอาศัย

1. ความขยันอดทน
2. ความชำนาญงาน (skill)
3. การจัดระเบียบ(order)
4. การแบ่งงานหรือหน้าที่กันทำ

92. แนวคิดเรื่องการแบ่งงานกันทำของซีโนฟอนไม่เชื่อมโยงกับข้อใด

1. การระจุกตัวของประชากร
2. ความชำนาญในการผลิต
3. เทคนิคการผลิต
4. ผลผลิต

93. หลักการแบ่งงานกันทำของซีโนฟอนคล้ายคลึงกับหลักการแบ่งงานกันทำของ

1. ซอคราติส
2. โปรตาโกรัส
3. พลาโต
4. อริสโตเติล

94. ใครคือนักคิดหรือนักปรัชญาคณแรกๆที่เริ่มวิเคราะห์การแบ่งงานหรือแบ่งหน้าที่กันทำ

1. ซอคราติส
2. ซีโนฟอน
3. อดัม สมิท
4. อริสโตเติล

95. แนวคิดของใครที่ว่ารัฐใหญ่จะมีพัฒนาการแบ่งงานกันทำ ขณะที่รัฐเล็กแทบจะไม่มีพัฒนาการการแบ่งงานกัน และไปสนับสนุนแนวคิดของพลาโตที่ว่ารัฐเกิดจากการแบ่งงานกันทำ

1. ซอคราตีส	2. ซีโนฟอน
3. อตั้ม สมิท	4. อริสโตเติล

96. บุคคลใดกล่าวว่า ของสิ่งเดียวกัน บางครั้งก็ทำให้เกิดความมั่งคั่ง(wealth) ได้ บางครั้งก็ไม่เกิดความมั่งคั่ง เพราะบางสิ่งอยู่กับคนบางคนจะไม่มีประโยชน์ แต่อยู่กับคนบางคนมีประโยชน์ ถ้าคนนั้นรู้จักนำสิ่งนั้นไปแสวงหากำไรด้วยการนำไปค้าขาย

1. ซอคราตีส	2. ซีโนฟอน
3. พลาโต	4. อริสโตเติล

97. บุคคลใดมองว่ากำไรคือความมั่งคั่ง

1. ซอคราตีส	2. ซีโนฟอน
3. พลาโต	4. อริสโตเติล

98. บุคคลใดกล่าวว่า สิ่งใดที่ให้ความสุขบุคคลไม่ได้ สิ่งนั้นไม่ใช่ความมั่งคั่ง การถือครองที่ดินจำนวนมาก แต่ผู้ถือครองยังอดอยากแร้นแค้น การมีที่ดินก็ไม่ใช่ความมั่งคั่ง

1. ซอคราตีส	2. ซีโนฟอน
3. พลาโต	4. อริสโตเติล

99. แนวคิดเกี่ยวกับความพึงพอใจในสินค้าของซีโนฟอนได้กลายมาเป็นศูนย์กลางการวิเคราะห์ทฤษฎีใดในทางเศรษฐศาสตร์

1. ทฤษฎีอรรถประโยชน์	2. ทฤษฎีมูลค่าความรู้สึก
3. ทฤษฎีมูลค่าส่วนเกิน	4. ทฤษฎีทางเลือก

100. พลาโตเป็นศิษย์ของ

1. ซอคราตีส	2. อริสโตเติล
3. ดิออน	4. ซีโนฟอน

101. หนังสือ The Republic, Laws และ Statesman เขียนโดย

1. ซอคราตีส	2. พลาโต
3. ซีโนฟอน	4. อริสโตเติล

102. เพราะเหตุใด วิธีคิดของพลาโตจึงเป็นลักษณะของการรักษาผลประโยชน์ของชนชั้นศักดินา

1. เพราะชนชั้นศักดินาเป็นชนชั้นปกครอง
2. ชนชั้นศักดินามีความฉลาด และมีความสามารถในการปกครอง
3. พลาโตเกิดในตระกูลขุนนาง
4. พลาโตทำงานรับใช้ขุนนางศักดินา

103. เพราะเหตุใด พลาโตจึงไม่ชอบชนชั้นพ่อค้า

1. ชนชั้นพ่อค้าก่อให้เกิดการขยายตัวของลัทธิพาณิชย์นิยม (commercialism)
2. ชนชั้นพ่อค้าครอบงำอำนาจทางเศรษฐกิจ
3. ชนชั้นพ่อค้ากดขี่ขูดรีด เอารัดเอาเปรียบ
4. ข้อ 1. และข้อ 2. ถูก

104. หนังสือเล่มใดของพลาโตที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับรัฐอุดมคติ (ideal city or state) ที่เป็นการสร้างสังคมจินตภาพ หรือ “ จินตสังคม (Utopia society)”

1. The Republic	2. Laws
3. Statesman	4. Politics

105. ความสำเร็จที่ยิ่งใหญ่ทางเศรษฐศาสตร์ของพลาโตคือ ความคิดในเรื่อง
1. การแบ่งงานหรือ แบ่งหน้าที่กันทำ (division of labour)
 2. มูลค่าการใช้ (used – value)
 3. มูลค่าการแลกเปลี่ยน (exchange value)
 4. เงินตรา (money)
106. ความสำเร็จที่ยิ่งใหญ่ทางรัฐศาสตร์ของพลาโต คือ แนวคิดเรื่อง
1. การปกครองแบบประชาธิปไตย
 2. รัฐอุดมคติ (ideal republic)
 3. การปกครองแบบคณาธิปไตย (oligarchy)
 4. การปกครองแบบอภิชนาธิปไตย (aristocracy)
107. บุคคลใดที่กล่าวว่า มนุษย์ไม่มีความเท่าเทียมกันในเรื่องทักษะ (skill) และความต้องการที่หลากหลาย
1. ซอคราติส	2. พลาโต
3. ซีโนฟอน	4. อริสโตเติล
108. ตามทัศนะของพลาโตเกี่ยวกับการแบ่งงานหรือแบ่งหน้าที่กันทำ ประโยคใดกล่าวถูกต้อง
1. การแบ่งงานกันทำก่อให้เกิดความชำนาญงาน
 2. การแบ่งงานกันทำก่อให้เกิดผลผลิตในเชิงพาณิชย์
 3. การแบ่งงานกันทำเป็นการเพิ่มคุณภาพของสินค้า
 4. ถูกทุกข้อ

109. จุดอ่อนของแนวคิดเรื่องการแบ่งงานกันทำหรือแบ่งหน้าที่กันทำของปลาโต คือ
1. ไม่คำนึงถึงสภาพเศรษฐกิจและสังคม
 2. ไม่คำนึงถึงขนาดของตลาด (the size of the market)
 3. ไม่คำนึงถึงระดับความเข้มของการแบ่งงานทำ
 4. ข้อ 2. และ ข้อ 3. ถูก
110. บุคคลใดที่กล่าวว่า การแบ่งงานกันทำหรือแบ่งหน้าที่กันทำจะเกิดขึ้นในรัฐใหญ่มากกว่ารัฐเล็ก
1. ซอคราตีส
 2. ปลาโต
 3. ซีโนฟอน
 4. อริสโตเติล
111. ในทางรัฐศาสตร์แนวคิดเรื่องการแบ่งงานกันทำหรือแบ่งหน้าที่กันทำของปลาโต มีความหมายว่า
1. ชนชั้นปกครองเท่านั้นเป็นผู้ให้กำเนิดรัฐ
 2. ชนชั้นปกครองต้องเป็นทายาทที่สืบสายโลหิตจากชนชั้นขุนนาง
 3. การปกครองเป็นหน้าที่ของชนชั้นขุนนาง การผลิตเป็นหน้าที่ของชนชั้นผลิต
 4. ข้อ 2. และข้อ 3. ถูก
112. ข้อใดไม่ขัดแย้งกับหลักการรัฐอุดมคติหรือจินตสังคมของปลาโต
1. การแบ่งงานกันทำหรือแบ่งหน้าที่กันทำ
 2. การแบ่งชนชั้นในสังคม
 3. การซ่อนแนวคิดแบบคอมมิวนิสต์
 4. ชนชั้นปกครองต้องเป็นขุนนาง

113. ตามทัศนะของพลาโตที่กล่าวว่า “ ความต้องการแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกัน ทำให้คนต้องอาศัยอยู่ร่วมกันในที่ซึ่งเรียกว่าประเทศหรือรัฐ การแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกันจะทำให้เขาได้ประโยชน์จากสิ่งนั้น” ประโยชน์ดังกล่าวไม่สะท้อนในเรื่อง
1. การสถาปนาเศรษฐศาสตร์การเมือง
 2. ความพึงพอใจในการบริโภคสินค้า
 3. ทฤษฎีการแลกเปลี่ยน
 4. การใช้เงินเป็นตัวกลางในการแลกเปลี่ยน
114. ตามทัศนะของพลาโตที่มองว่าเงินที่นำออกมาใช้ต้องมีค่าแข็ง (fiat money) จะส่งผลกระทบต่อในเรื่องใด
1. กำไรลดลง การขุดรีดดอกเบีย้ลดลง
 2. กำไรลดลง การขุดรีดดอกเบีย้เพิ่มขึ้น
 3. การส่งออกลดลง การนำเข้าลดลง
 4. การส่งออกลดลง การนำเข้าเพิ่มขึ้น
115. บุคคลใดมองว่า เงินตราและการค้าเป็นสิ่งชั่วร้ายที่จำเป็น การค้าจึงต้องอยู่บนกฎแห่งความยุติธรรม(rules of justice)
1. ซอคราติส
 2. ซีโนฟอน
 3. พลาโต
 4. อริสโตเติล
116. แนวคิดเรื่องรัฐอุดมคติหรือจินตสังคมใดของพลาโตที่ถือว่าการซ่อนความลับของลัทธิคอมมิวนิสต์
1. การแบ่งงานกันทำหรือแบ่งหน้าที่กันทำ
 2. การแบ่งชนชั้นในสังคม
 3. ชนชั้นปกครองต้องปลอดจากแรงจูงใจในการแสวงหาประโยชน์ทางเศรษฐกิจ
 4. การจำกัดกรรมสิทธิ์ในที่ดิน

117. ในทัศนะของพลาโตชนชั้นปกครองประกอบด้วย

1. ชนชั้นพิทักษ์ (guardians)
2. ชนชั้นผู้ช่วยชนชั้นพิทักษ์หรือชนชั้นปกป้องรักษาชาติ (auxiliaries)
3. ชนชั้นขุนนางและทายาทขุนนาง
4. ข้อ 1. และ ข้อ 2. ถูก

118. ข้อใดไม่ใช่ชนชั้นใต้ปกครองหรือถูกปกครองในทัศนะของพลาโต

1. ชนชั้นผลิต (artisans)
2. พ่อค้าและนักอุตสาหกรรม
3. กสิกรและช่างฝีมือ
4. ทาส

119. ตามความเชื่อของพลาโต ชนชั้นปกครองต้อง

1. เป็นยอดคน (elite)
2. ราชปราชญ์ (philosophy-kings)
3. ชนชั้นนักรบ
4. ต้องได้รับการศึกษาด้านปรัชญาและศาสตร์ด้านการสงครามมาอย่างดี

120. ข้อใดไม่ใช่วิถีชีวิตของรัฐขุนนางสปาร์ตา

1. ดำเนินวิถีชีวิตแบบคอมมิวนิสต์ไม่ยึดติดในทรัพย์สินสมบัติ
2. มีระเบียบวินัย เคารพกฎกติกาของสังคม
3. เชื้อฟ่งผู้นำ
4. เชื่อในระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย

121. บุคคลที่เขียนหนังสือเรื่อง Politics, Ethics และ The Constitutions of Athens คือ

2. ซอคราตีส
2. พลาโต
3. ซีโนฟอน
4. อริสโตเติล

122. บุคคลใดที่ได้ชื่อว่าเป็นนักวิเคราะห์เศรษฐกิจคนแรกของโลก
1. ซอคราตีส	2. พลาโต
3. ซีโนฟอน	4. อริสโตเติล
123. บุคคลใดที่กล่าวว่า มนุษย์ไม่เท่าเทียมกันในเรื่องของทักษะ (skill) และความขยัน (industry) แต่มีความพึงปรารถนาที่หลากหลายไม่แตกต่างกัน
1. ซอคราตีส	2. พลาโต
3. ซีโนฟอน	4. อริสโตเติล
124. หลักคำกล่าวของอริสโตเติลที่ว่ามนุษย์ไม่เท่าเทียมกันในเรื่องของทักษะ (skill) และความขยัน (industry) แต่มีความพึงปรารถนาที่หลากหลายไม่แตกต่างกัน สนับสนุนในเรื่องใด
1. การจำกัดกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สิน
 2. การให้เอกชนมีเสรีภาพในการมีทรัพย์สินได้อย่างเต็มที่
 3. การสนับสนุนให้ชนชั้นขุนนางเป็นชนชั้นปกครอง
 4. การให้เอกชนมีเสรีภาพในการเลือกประกอบอาชีพได้อย่างเต็มที่
125. ข้อใดกล่าวไม่ถูกต้องเกี่ยวกับทัศนะของอริสโตเติล โดยรวม
1. การค้ามิใช่อาชีพที่เป็นธรรมชาติ	2. การค้าต้องมีการจำกัดขอบเขต
3. สังคมต้องมีชนชั้นทาส	4. การค้าต้องเป็นแบบเสรี
126. บุคคลใดกล่าวว่า “บางคนเป็นทาสโดยธรรมชาติ (Some people are slaves by nature)”
1. ซอคราตีส	2. พลาโต
3. ซีโนฟอน	4. อริสโตเติล

127. ใครคือบุคคลแรกที่ทำให้คำจำกัดความของวิชาเศรษฐศาสตร์ วิเคราะห์การแลกเปลี่ยน และสร้างทฤษฎีเงินตรา
1. ซอคราตีส
 2. พลาโต
 3. ซีโนฟอน
 4. อริสโตเติล
128. อะไรไม่ใช่แนวคิดทางเศรษฐศาสตร์สามประการที่อริสโตเติล กล่าวไว้
1. การผูกขาดการค้า
 2. คำจำกัดความของการค้า
 3. การวิเคราะห์การแลกเปลี่ยน
 4. ทฤษฎีเงินตรา
129. เศรษฐศาสตร์ในความหมายใด ที่อริสโตเติลเห็นว่าเป็นศาสตร์ว่าด้วยการบริหารจัดการบ้านเรือน (the science of household management)
1. ความเป็นเศรษฐศาสตร์โดยคุณลักษณะเฉพาะ (economy proper)
 2. ความเป็นศาสตร์ด้านอุปทาน (the science of supply)
 3. ความเป็นศาสตร์ด้านการแลกเปลี่ยน
 4. ความเป็นศาสตร์ด้านการสนองความต้องการที่หลากหลาย
130. เศรษฐศาสตร์ในความหมายใดที่อริสโตเติลเห็นว่าเป็นศาสตร์ว่าด้วยศิลปะการได้มาด้วยทักษะ ความพยายามหรือพฤติกรรมมนุษย์ และถือเป็นศิลปะการแสวงหา (art of acquisition)
1. ความเป็นเศรษฐศาสตร์โดยคุณลักษณะเฉพาะ (economy proper)
 2. ความเป็นศาสตร์ด้านอุปทาน (the science of supply)
 3. ความเป็นศาสตร์ด้านการแลกเปลี่ยน
 4. ความเป็นศาสตร์ด้านการสนองความต้องการที่หลากหลาย

131. เศรษฐศาสตร์ในความหมายใดที่อริสโตเติลเห็นว่าเกี่ยวข้องกับพัฒนาการของรัฐ และเห็นว่าสถาบันทาสมีความจำเป็นในการสร้างนครรัฐ
1. ในความหมายที่เป็นคุณลักษณะเฉพาะ
 2. ในความหมายที่เป็นศาสตร์ด้านอุปทาน
 3. ที่เป็นศาสตร์ว่าด้วยการแลกเปลี่ยน
 4. ว่าด้วยการสนองความต้องการที่หลากหลาย
132. เศรษฐศาสตร์ในความหมายใดที่อริสโตเติลเห็นว่า เป็นพัฒนาการของการแลกเปลี่ยนที่เริ่มจากการแลกเปลี่ยนที่เป็นธรรมชาติ (natural exchange) ไปสู่การแลกเปลี่ยนที่ไม่เป็นธรรมชาติ (unnatural exchange) ถือเป็นเศรษฐศาสตร์ในความหมายที่เป็นศาสตร์โดย
1. คุณลักษณะเฉพาะ
 2. ด้านอุปทาน
 3. การแลกเปลี่ยน
 4. ด้านการสนองความต้องการที่หลากหลาย
133. ข้อใดมิใช่ทัศนะของอริสโตเติลที่ว่า การแลกเปลี่ยนหรือการค้าระหว่างคนสองคน จะเกิดขึ้นเมื่อ
1. แต่ละคนต่างมีส่วนเกิน
 2. ต่างคนต่างยอมเสียสละส่วนเกินเพื่อให้ได้สินค้าจากอีกคนหนึ่ง
 3. การแลกเปลี่ยนต้องเป็นสัดส่วนต่อกัน
 4. ต่างคนต่างไม่ยอมเสียสละส่วนเกิน
134. บุคคลใดมองว่าเงินตรานอกจากจะเป็นตัวกลางในการแลกเปลี่ยนแล้ว เงินตรายังถูกสร้างขึ้นมาเพื่อเป็นตัวแทนของอุปสงค์
1. ซีโนฟอน
 2. พลาโต
 3. อริสโตเติล
 4. โทมัส อควีนาส

135. มูลค่าใดของสินค้าที่ทำให้การแลกเปลี่ยนไม่เป็นธรรมชาติ
1. มูลค่าการใช้ (use-value)
 2. มูลค่าการแลกเปลี่ยน (exchange-value)
 3. มูลค่าอรรถประโยชน์
 4. มูลค่าความรู้สึก
136. ชุกรกรรมทางเศรษฐกิจชนิดใดที่อริสโตเติลมองว่าเป็นศิลปะการทำเงินหรือหาเงิน (the art of money-making)
1. มูลค่าการใช้สินค้า
 2. มูลค่าการแลกเปลี่ยน (exchange)
 3. การแลกเปลี่ยนของต่อสิ่งของ (barter)
 4. ถูกทุกข้อ
137. ข้อใดไม่ใช่ตัวกลางในการแลกเปลี่ยน (medium of exchange) ตามทัศนะของอริสโตเติล
1. เพื่อความสะดวกในการแลกเปลี่ยน
 2. เพื่อสนองตอบความต้องการที่หลากหลาย
 3. เพื่อขจัดปัญหาของขนาด น้ำหนัก และจำนวนของสินค้าที่แลกเปลี่ยนกัน
 4. เพื่อสร้างเครดิตทางการค้า
138. ทัศนะของอริสโตเติลเห็นว่าความเลวร้ายของการหาเงินหรือทำเงิน (money-making) คือ
1. การใช้เงินเป็นแหล่งสะสมความมั่งคั่งด้วยการขูดรีดดอกเบี้ย (usury)
 2. การใช้เงินเพื่อแสวงหาความมั่งคั่งจากการค้า
 3. การใช้เงินเพื่อแสวงหาอำนาจ เกียรติยศ และชื่อเสียง
 4. การใช้เงินเพื่อสร้างอำนาจทางการเมืองและขูดรีดประชาชน
139. บุคคลแรกๆ ที่เห็นว่าการค้าต้องคำนึงถึงจริยธรรมและศีลธรรมคือ
1. ซอคราตีส
 2. พลาโต
 3. โทมัส อควินัส
 4. อริสโตเติล

140. แนวคิดของใครที่ถือว่า เป็นแนวคิดแรกของลัทธิเศรษฐกิจ ที่กล่าวอ้างถึงเงินตรา (money) และทุนเงินตราหรือทุนที่แท้จริง (real or money capital)
1. ซอคราตีส
 2. พลาโต
 3. ซีโนฟอน
 4. อริสโตเติล
141. เงินตรา (money) มาจากคำว่า nomos ในภาษากรีกหมายถึงกฎหมายบวกกับคำว่า lex ในภาษาละตินที่หมายถึงกฎหมายเช่นกัน แต่อริสโตเติลให้ความหมายของเงินตราว่าเป็น
1. การสร้างหรือทำให้เกิดตลาด
 2. โลหะที่ใช้ทำเหรียญเงิน
 3. การสะสมความมั่งคั่ง
 4. การขูดรีดดอกเบีย
142. ตามทัศนะของอริสโตเติลข้อใดกล่าวไม่ถูกต้อง
1. เงินตราเป็นมาตรวัดมูลค่า (measure of value)
 2. การแลกเปลี่ยนต้องอยู่บนพื้นฐานที่เท่าเทียมกัน (equivalence)
 3. การแลกเปลี่ยนต้องเท่าเทียมกันที่เป็นสัดส่วน (proportional equality)
 4. เงินตราคือสัญลักษณ์ความมั่งคั่ง
143. ตามทัศนะของอริสโตเติลอะไรไม่ใช่หน้าที่ของเงินตรา
1. ตัวกลางในการแลกเปลี่ยน
 2. ทุนเงินตราและสะสมมูลค่า
 3. ใช้แลกเปลี่ยนในอนาคต
 4. สร้างกำไร
144. นักปราชญ์ยุคกลางได้นำปัญหาการวิเคราะห์เรื่องใดของอริสโตเติลไปเป็นสาระสำคัญในการสร้าง “ราคายุติธรรม (justice price)”
1. การวิเคราะห์การแลกเปลี่ยน
 2. การวิเคราะห์มูลค่าการใช้
 3. การวิเคราะห์มูลค่าการแลกเปลี่ยน
 4. การวิเคราะห์บทบาทและหน้าที่เงินตรา

145. ในทัศนคติของอริสโตเติล เพราะเหตุใดจึงต้องนำจริยธรรมไปควบคุมพฤติกรรมทางเศรษฐกิจ

1. เพราะบุคคลใช้เงินไปขูดรีดดอกเบี้ย (usury)
2. เพราะบุคคลใช้เงินไปเปลี่ยนรูปแบบจากการผลิต
3. เพราะบุคคลใช้เงินไปทำธุรกรรมทางการเมือง
4. เพราะบุคคลใช้เงินไปแสวงหาความมั่งคั่ง

เฉลย
แบบทดสอบ

1.	2	2.	4	3.	4	4.	4	5.	2
6.	4	7.	1	8.	4	9.	4	10.	4
11.	4	12.	4	13.	4	14.	2	15.	3
16.	1	17.	1	18.	1	19.	1	20.	4
21.	3	22.	3	23.	4	24.	4	25.	4
26.	1	27.	3	28.	1	29.	4	30.	2
31.	4	32.	1	33.	3	34.	4	35.	4
36.	3	37.	4	38.	1	39.	4	40.	4
41.	1	42.	2	43.	2	44.	2	45.	2
46.	2	47.	2	48.	4	49.	4	50.	4
51.	4	52.	1	53.	1	54.	1	55.	1
56.	1	57.	1	58.	1	59.	1	60.	1
61.	1	62.	2	63.	1	64.	4	65.	3
66.	3	67.	4	68.	4	69.	1	70.	2
71.	2	72.	1	73.	2	74.	2	75.	2
76.	2	77.	1	78.	1	79.	4	80.	4
81.	1	82.	1	83.	1	84.	1	85.	1
86.	3	87.	1	88.	1	89.	1	90.	1

91.	1	92.	3	93.	3	94.	2	95.	2
96.	2	97.	2	98.	2	99.	1	100.	1
101.	2	102.	3	103.	1	104.	1	105.	1
106.	2	107.	2	108.	4	109.	4	110.	3
111.	4	112.	3	113.	4	114.	1	115.	3
116.	3	117.	4	118.	4	119.	1	120.	4
121.	4	122.	4	123.	4	124.	2	125.	4
126.	4	127.	4	128.	1	129.	1	130.	2
131.	1	132.	2	133.	4	134.	4	135.	2
136.	2	137.	4	138.	1	139.	4	140.	4
141.	1	142.	4	143.	1	144.	1	145.	1

... if the price exceeds the quantity of the value of the article, or the article exceeds the price, the equality of justice will be destroyed. And therefore, to sell a thing dearer or to buy it cheaper than it is worth is, in itself, unjust and illicit...

Saint Thomas Aquinas

“...despite all precautions they (gold and silver) are carried out to places where they are rated higher, and so diminish the amount of good money in the realm”

Nicolas Oresme